

P02-2002

PHENIX

JAARVERSLAG 2002

Faint, illegible markings or ghosting of text from the reverse side of the page.

Boekmansichting - Bibliotheek
Herengracht 415
1017 BP Amsterdam
Tel. 6243739

PHENIX JAARVERSLAG 2002

Boekmanstichting - Bibliotheek
Herengracht 415
1017 BP Amsterdam
Tel. 6243739

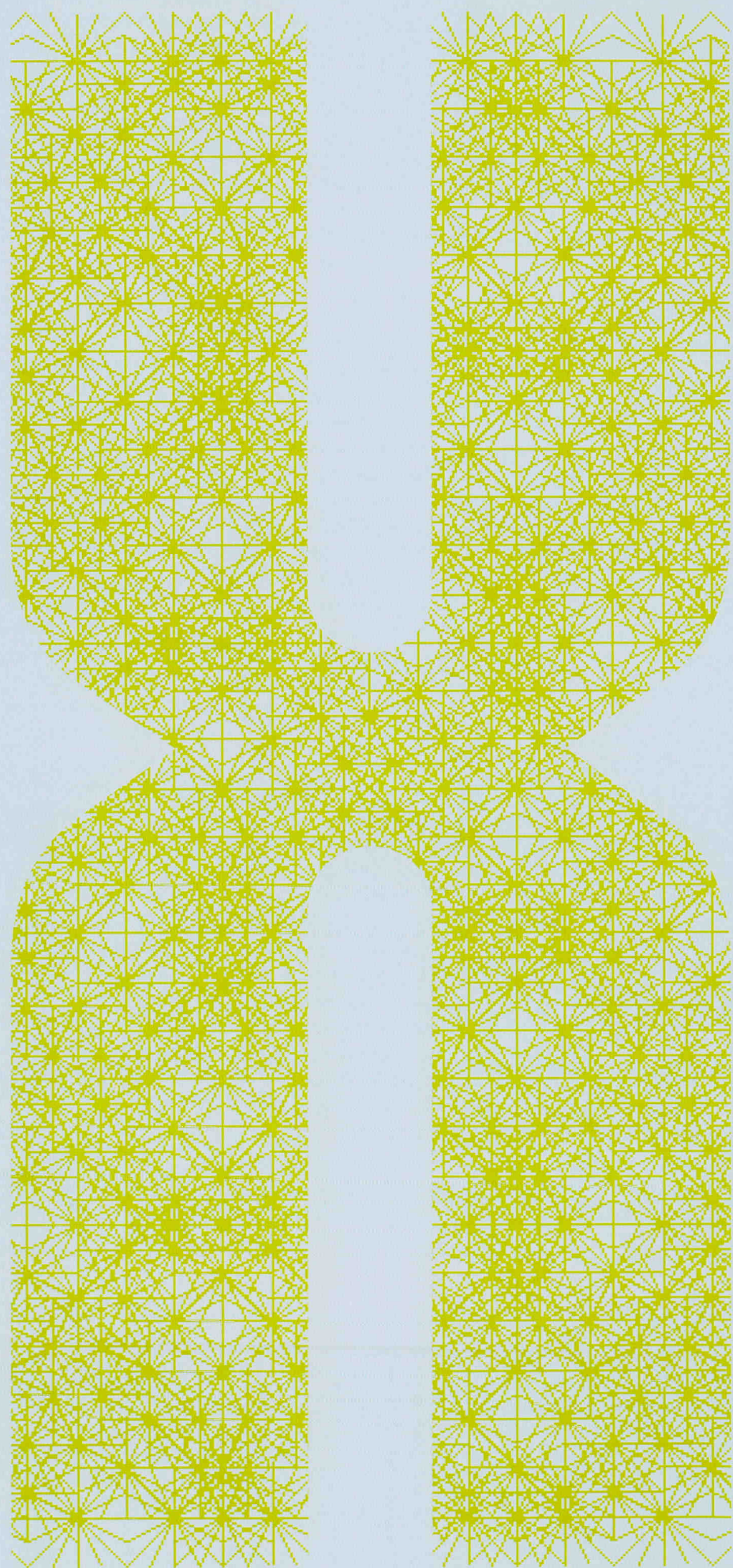
De Phenix Foundation is een onafhankelijke organisatie die de rijkdom aan culturen in Nederland beter tot uitdrukking wil laten komen in het eigentijdse kunstaanbod. Phenix richt zich zowel op de scheppende als de uitvoerende kunsten en wil de ontwikkeling van (podium)kunstenaars met een meervoudige culturele achtergrond stimuleren en faciliteren

De Phenix Foundation, opgericht in 2000, is het gezamenlijk initiatief van het Fonds voor de Podiumkunsten, het Fonds voor Amateurkunst (samen het huidige FAPK, Fonds voor Amateurkunst en Podiumkunsten), de Stichting PodiumKunstWerk, de Mondriaan Stichting en het VSB Fonds. Een initiatief, dat gesteund wordt door het ministerie van OCenW.

INHOUDSOPGAVE

Boekmanstichting - Bibliotheek
Herengracht 415
1017 BP Amsterdam
Tel. 6243739

Woord vooraf	7
Van het bestuur	9
Beleid	11
Jaarthema 2002: Kwaliteit	12
Samenwerking	13
Externe communicatie	13
Interview Charlotte Huygens	14
Projecten	15
Interview Max Meijer	18
Seedmoney	19
Masters	22
Consult en advies	24
Interview Khaldoun Elmecky	27
Platform en Publicaties	28
Essayprijsvraag 2002	30
Interview Tessa Boerman	31
Kengetallen	32
Namenlijst	33
Balans en exploitatierekening	34
Staf	37
Colofon	38

WOORD VOORAF

Het jaar 2002 stond voor De Phenix Foundation in het teken van kwaliteit – bezien in het licht van de dynamische, culturele en maatschappelijke verandering die de kunsten ondergaan. Kwaliteit bij het presenteren en het beoordelen van kunst, maar ook bij het doen van aanvragen, bij opleidingen en bij het erover berichten. De meeste van de projecten in 2002 weer- spiegelen direct en indirect dit thema. Speciaal voor dit jaarverslag vroegen wij vier deskundigen uit het veld naar hun visie op kwaliteit, vanuit hun eigen vakdiscipline.

Sinds onze organisatie op 8 oktober 2001 ten doop gehouden werd, weet een groeiend aantal kunstenaars de weg naar Phenix te vinden en zijn tal van projecten van de grond getild teneinde te beantwoorden aan het uitgangspunt kunstenaars met een interculturele bagage beter voor het voetlicht te krijgen, en daarmee culturele diversiteit in het kunstaanbod in Nederland navenant te versterken.

Al gauw werd ons in 2002 duidelijk dat het bij veel talentvolle, professionele kunstenaars (of bij hen die een duidelijke ambitie hebben van kunst te willen bestaan) schort aan een degelijke basis. Zowel in zakelijk opzicht ('hoe verkoop ik mezelf en mijn werk beter') als waar het gaat om de artistieke lijn. Vaak is dit gemis door henzelf aan ons kenbaar gemaakt. Daarom zijn wij al halverwege het jaar overgegaan tot een aanscherping van ons oorspronkelijk beleidsuitgangspunt – waarbij binnen drie hoofdinstrumenten van ons beleid (consulentschap, Kring van bemiddelaars en platformfunctie) de aandacht is verschoven.

Onze platformfunctie heeft een minder sterke nadruk gekregen. Niet dat het van ondergeschikte waarde is om de aanwezige kennis en expertise ten aanzien van culturele diversiteit en de kunsten te verzamelen, bij elkaar te brengen en te mobiliseren. Maar de rechtstreekse ondersteuning van kunstenaars en hun ontplooiing is al spoedig de eerste noodzaak gebleken.

Daarom is Phenix dit jaar in haar projectaanpak overgegaan tot wat eigenlijk het thema voor 2003 zou worden: het stimuleren van talent. Dit betekent veel meer focussen op de aanwas van cultureel divers talent en de ontwikkeling ervan in artistieke en in bedrijfsmatige zin. Waarbij de aandacht zoveel mogelijk wordt toegesneden op individuele kunstenaars. In voor u liggend jaarverslag zijn daarvan diverse voorbeelden terug te vinden. Zij zijn te beschouwen als de uitvalsbasis voor een meer resultaatgerichte en meer trefzekere benadering. Dit ook met het oog op de nabije en verder gelegen toekomst. Zonder investering in talentontwikkeling zullen

de kansen op het versterken van culturele diversiteit onvoldoende worden benut. Maar zoëts kun je nooit alleen aanpakken. Daarom is het afgelopen jaar de samenwerking met tal van organisaties in de kunstsector stovig aangehaald, kwalitatief en kwantitatief.

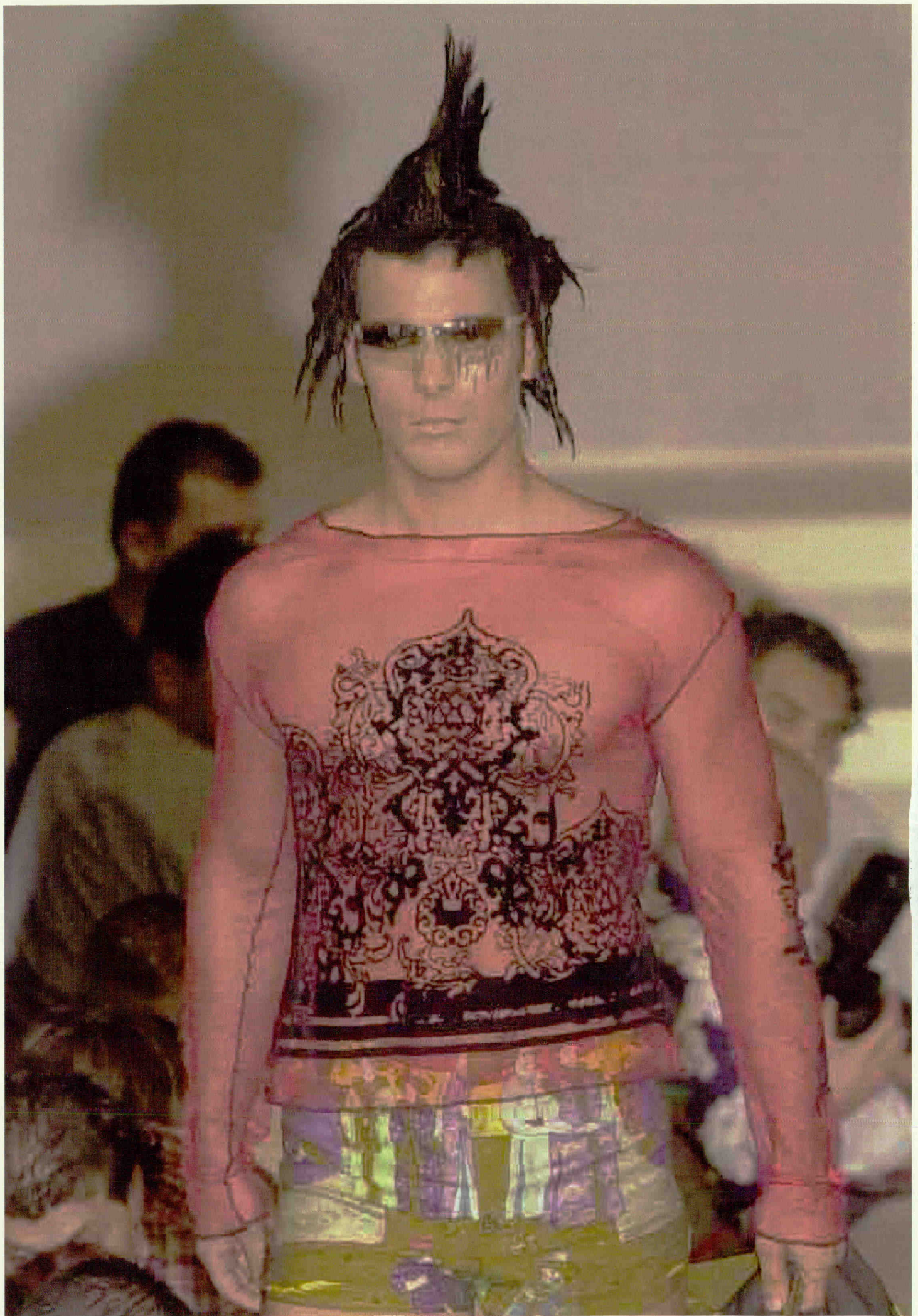
Voor dit alles is een deskundige en slagvaardige ploeg van medewerkers en bestuurders nodig. Vanaf het begin van De Phenix Foundation is hiervan gelukkig ook sprake. Niettemin zijn daarbinnen in 2002 enkele aanpassingen geweest. Om verschillende, persoonlijke, redenen zijn Ariëtte Kasbergen (beleidsmedewerker), Tanja Mlaker (zakelijk coördinator) en Derk Bulthuis (consulent) naar een andere werkring vertrokken. In Linde Masdorp (zakelijk coördinator), Özkan Gölpinar (beleidsmedewerker) en Eddy Tutuarima (consulent) heeft De Phenix Foundation uitstekende plaatsvervangers gevonden. Daarnaast is het team uitgebreid met Esther de Charon de Saint Germain (PR- en communicatiemedewerker), Helena Martins (productiemedewerker) en Maureen Maddamin (secretariaat), die ieder op hun eigen terrein de nodige ervaring hebben meegebracht.

Ook het bestuur is uitgebreid, met Gülay Orhan en Jörgen Tjon A Fong, geen onbekenden in de wereld van de podiumkunsten, film en beeldende kunst. Niesco Dubbelboer heeft het jaar 2002 als bestuurssecretaris net kunnen volmaken en vertrekt per 29 januari 2003 om als lid van de PvdA plaats te nemen in de Tweede Kamer.

De Kring van Bemiddelaars heeft eveneens wijziging ondergaan. Deze is in 2002 uitgebreid met Ayatollah Musa, Bright Richards en Sherlock Telgt. Zij zijn de opvolgers van Gülay Orhan (nu bestuurslid Phenix), Reza Kartosen, Özkan Gölpinar en Eddy Tutuarima. Beide laatstgenoemden zijn nu medewerkers van Phenix, met dien verstande dat Özkan Gölpinar daarbij ook secretaris is geworden van deze Kring. Deze taak heeft hij overgenomen van Ariëtte Kasbergen, sinds afgelopen oktober plaatsvervangend directeur bij het Wereldmuseum in Rotterdam.

In onze vele, uiteenlopende activiteiten hebben wij in 2002 het streven naar vernieuwing in het hedendaags kunstaanbod tot uitdrukking willen brengen. Daarmee zijn ze de effectieve verwezenlijking van een alom aanwezige wens in 'de kunstwereld': het beter zichtbaar krijgen van culturele diversiteit in al haar facetten.

Donald Wieringa, directeur

VAN HET BESTUUR

De Phenix Foundation is na de officiële opening in het najaar van 2001 voortvarend aan de slag gegaan. Het beleidsplan dat tot stand was gekomen in samenspraak met brede delen van de kunstensector diende als richtlijn voor onze werkwijze en activiteiten. Nu zijn wij ruim een jaar verder en een jaar van ervaringen rijker. Wij hebben 2002 ook en vooral gebruikt om te bepalen hoe Phenix haar bedrijfsvoering, gerelateerd aan haar doelstelling, op basis van deze praktijkervaringen kon verbeteren.

Wij hebben onze eigenlijke *core business* helderder gekregen en zijn ons gaan richten op een scherpere profilering. Bezinning op ons beleid heeft geleid tot nieuwe strategische keuzes. Daarvan hebben wij in 2002 al de eerste vruchten geplukt.

2002 was ook het jaar waarin wij afscheid namen van bestuurssecretaris Niesco Dubbelboer. Met veel spijt. Want we hebben Niesco leren kennen als een vakbekwaam bestuurder met grote kennis van zaken over kwesties die Phenix direct en indirect betreffen. En ook als een zeer prettige persoonlijkheid met wie wij de afgelopen twee jaar uitstekend hebben samengewerkt. We bedanken Niesco dan ook hartelijk voor zijn inzet en zijn ervan overtuigd dat Nederland in hem een beloftevolle en kundige volksvertegenwoordiger rijk is. En wat betreft het Phenix-bestuur hebben wij alle vertrouwen in Gülay Orhan en Jörgen Tjon A Fong, die wij eind 2002 als nieuwe leden mochten begroeten. Zeker is dat wij de komende jaren opnieuw met een bekwame ploeg kunnen verder werken aan een nog doelgerichtere en nog effectievere realisering van de taken waar De Phenix Foundation voor staat.

Joan Ferrier, voorzitter bestuur Phenix

KUNST DIE WERELD- BEELDEN KANTELT

Lang hoefde ik niet na te denken toen ik werd gevraagd om bestuurslid te worden van Phenix, dat indertijd nog volop in opbouw was. De belangrijkste opdracht van Phenix is immers het normaliseren van het feit dat Nederland multicultureel is, in geschreven woord, beeld, geluid, dans – en daar sta ik volledig achter. Toch moet ik als ik terugkijk bekennen dat onze taak, die van een klein bestuur op afstand, niet altijd eenvoudig was. Bij een organisatie in ontwikkeling is de neiging om je inhoudelijk met die ontwikkeling te gaan bemoeien enorm groot, en als je maar eens in de zoveel weken in vergadering bij elkaar komt is elke bijeenkomst slechts een momentopname. De actualiteit heeft je dan intussen vaak weer ingehaald. Het blijft aftasten om een gezonde balans tussen afstand en betrokkenheid te vinden.

Kwaliteit was in 2002 de rode draad door de activiteiten van de organisatie. Kun je de eisen die gesteld worden aan kunst los zien van de context? Die vraag leverde regelmatig verhitte discussies op. Het antwoord is simpel: natuurlijk zijn die eisen cultureel bepaald. Het is heel begrijpelijk dat in Nederland 'witte' normen en waarden de overhand hebben in de beoordeling van kunst. Maar ik ben ervan overtuigd dat kwaliteitseisen vertaald kunnen worden naar objectieve criteria die geldig zijn in welke cultuur dan ook. In iedere cultuur heb je goede en slechte cultuuruitingen. En het mag niet zo zijn dat we cultuuruitingen die slecht zijn uit een soort politieke correctheid niet als slecht zouden mogen benoemen alleen omdat ze uit een andere cultuur komen. Zo herinner ik me dat ik eens bij een Afrikaans concert was, omringd door bijna uitsluitend 'wit' publiek dat

wild enthousiast stond te klappen. En dat terwijl het ronduit slecht was wat die band op het podium presteerde. Het was alsof we stonden te kijken naar de Afrikaanse Vader Abraham. Niets ten nadele van Vader Abraham: in zijn genre maakt hij goeie muziek, maar kunst is het niet. Cultuur, dat wel. Maar cultuur van een andere orde. Bij onze Hollandse Vader Abraham zie ik datzelfde publiek echt niet in de zaal staan. Wat is wél kunst? Kunst is vernieuwing, kunst doet bestaande wereldbeelden kantelen. Geeft nieuwe inzichten, verandert visies. Het is te makkelijk om de vraag naar kwaliteitsbeoordeling af te doen als een kwestie van smaak. Interculturele kwaliteitsbeoordeling, jazeker, maar dat betekent nooit het naar beneden halen van kwaliteitseisen. Verbreden van de kwaliteitscriteria, daarom gaat het. Vanzelfsprekend bestaat er ook een Afrikaanse 'Concertgebouw-standaard', om maar even in de voor Nederlanders bekende vergelijkingen te blijven. Met minder mogen we geen genoegen nemen. Dat geldt ook voor kunstenaars zelf. Welke niet-Nederlandse artiest heeft er boodschap aan als hij dankzij een zielige-allochtonensubsidie in het Concertgebouw komt te staan? Ook hij wil op harde kwaliteitscriteria beoordeeld worden.

Als Kamerlid blijf ik me inzetten voor het gedachtegoed van gewaardeerd partijgenoot Van der Ploeg. Voor Phenix blijft de normalisering van het multiculturele karakter van de kunstsector de grote uitdaging. Dus geen ondersteuning van Afrikaanse Vaders Abrahams. Maar wél: die Afrikaanse – of Aziatische, of Arabische – concertgebouwstandaard ingang doen vinden in de Nederlandse culturele context. Ik hoop dat Phenix hier ook de komende jaren met volle kracht op inzet.

Niesco Dubbelboer

BESTUURSLEDEN

Het bestuur van De Phenix Foundation opereert op afstand en op hoofdlijnen. De aansturing van de dagelijkse werkzaamheden is gedelegeerd aan de directeur.

De leden van het bestuur worden voor een periode van vier jaar benoemd, met eenmaal de mogelijkheid tot herbenoeming voor wederom vier jaar, waarmee hun zittingstermijn dus op maximaal acht jaar komt.

De Phenix Foundation is een organisatie die zich inzet voor de verbetering van de culturele sector in Nederland. Het bestuur wordt gevormd door leden die worden benoemd voor een periode van vier jaar. Het bestuur opereert op afstand en op hoofdlijnen, terwijl de aansturing van de dagelijkse werkzaamheden is gedelegeerd aan de directeur. Het bestuur heeft de taak om de organisatie te ondersteunen en te begeleiden in haar missie. Het bestuur is verantwoordelijk voor de strategische richting van de organisatie en voor de financiële en administratieve zaken. Het bestuur werkt samen met de Raad van Bestuur en de Raad van Toezicht. Het bestuur heeft de taak om de organisatie te ondersteunen en te begeleiden in haar missie. Het bestuur is verantwoordelijk voor de strategische richting van de organisatie en voor de financiële en administratieve zaken. Het bestuur werkt samen met de Raad van Bestuur en de Raad van Toezicht.

Joan Ferrier, bestuursvoorzitter, is directeur van E-QUALITY. Dit expertisecentrum stelt de koppeling van gender en etniciteit in één perspectief centraal en heeft als doel om deze verbinding in het denken en handelen van beleidsmakers, trendsetters en dergelijke te verankeren. Zij is daarnaast lid van het Comité van Aanbeveling Nationaal Monument Slavernijverleden en secretaris van de commissie Arbeidsdeelname Vrouwen uit Etnische Minderheden (AVEM).

Stan Verrest, penningmeester, is gedurende vele jaren werkzaam geweest bij Fortis Bank in diverse functies, waaronder directeur Administratie en projectmanager. Sinds 1 juli 2002 is hij niet meer in actieve dienst van Fortis en heeft een eigen bureau, dat zich bezighoudt met (financieel) management- en adviestaken. Hij is bestuurslid bij diverse instellingen op sociaal-maatschappelijk en cultureel gebied.

Niesco Dubbelboer, bestuurslid, was directeur van Agora Europa. Eerder was hij onder andere werkzaam als programmaredacteur bij cultureel centrum de Balie en als beleidsmedewerker bij de Gemeente Amsterdam. Sinds januari 2003 is hij lid van de Tweede Kamer voor de PVDA, en heeft hij toen het bestuur verlaten.

Gülşay Orhan, lid van het Phenix-bestuur per september, maakte als regisseur meer dan vijftig documentaires en televisieprogramma's. Zij is momenteel directeur van Fatusch Productions, een productiebedrijf met specialismes in kunst en cultuur, gender en multiculturele samenleving, nationaal en internationaal.

Jürgen Tjon A Fong, lid van het Phenix-bestuur per september, is theatermaker en schrijver. Daarnaast is hij ook als redacteur en tekstschrijver actief geweest voor politiek en cultureel centrum de Balie en de RVU televisie. Jürgen is momenteel artistiek leider van Urban Myth, een groep kunstenaars die zich richten op het maken van multidisciplinaire theatervoorstellingen en het organiseren van debatten voor twintigers.

BELEID

Nadat de opbouwfase van De Phenix Foundation in 2001 was afgerond, zijn wij in 2002 voortgegaan volgens de lijnen van het ingezette beleid. Het afgelopen jaar hebben wij werkende weg steeds beter zicht gekregen op de ontwikkelingen en behoeftes binnen de cultureel diverse kunstsector. Op grond van deze inzichten hebben wij ons beleid op onderdelen aangescherpt. Zwakke ontwikkeling van aanbod is een van de belangrijkste hobbels die genomen moeten worden om tot interculturalisering te komen. Daarom zijn wij het accent nog meer dan voorheen gaan leggen op het investeren in de talentontwikkeling en professionalisering van semi-professionele en amateur-kunstenaars, bemiddelaars en makers.

Beleidsuitgangspunten en doelgroepen

Phenix wil de rijkdom aan culturen in Nederland beter tot uitdrukking laten komen in het eigentijdse kunstenaarsaanbod. Daaronder verstaan wij het hele spectrum van beeldende kunsten, podiumkunsten, design, mode, literatuur, muziek, film en andere media. De drie beleidsinstrumenten die wij vanaf de start hebben ingezet om onze missie te bereiken zijn:

- 1) consult en advies
- 2) projecten en masterschappen
- 3) kennis- en ontwikkelingsplatform.

Phenix richt zich vooral op kunstenaars en makers met een achtergrond in een andere cultuur dan de Nederlandse en op de bemiddelaars – producenten en culturele organisaties die deze kunstenaars en makers (re)presenteren. Ook autochtone kunstenaars en bemiddelaars met interculturele projecten rekenen wij tot onze doelgroep.

Een tweede belangrijke doelgroep bestaat uit de instellingen die tot de culturele infrastructuur horen. Kunstenaars hebben deze culturele infrastructuur immers nodig voor de ontwikkeling en presentatie van hun aanbod.

Belemmeringen aan de aanbodkant

Talrijke belemmeringen staan interculturalisering van de kunstensector in de weg, zo bleek ook in 2002 uit onze vele contacten met het veld. Kunstenaars en producenten met cultureel diverse projecten ontbreekt het aan informatie, ervaring en kennis van de Nederlandse infrastructuur. Bij de instellingen en commissies in het kunstenveld schort het (nog) aan deskundigheid, ervaring, netwerken of beleid om te interculturaliseren. Maar de meeste winst valt te halen met het wegnemen van de knelpunten in het traject dat een kunstenaar (in spe) doorloopt op weg naar artistieke en financiële zelfstandigheid.

Zo zijn er aan het begin van die weg nog altijd relatief minder studenten met een niet-Nederlandse achtergrond die kiezen voor een kunstvakopleiding en maken halverwege het traject relatief minder niet-Nederlandse kunstenaars gebruik van professionele voorzieningen zoals de WIK of subsidiemogelijkheden. En waar de wasdom van het aanbod hapert, wordt kwaliteit in de kiem gesmoord.

aanscherping van beleid, afbakening van doelgroepen

Deze constatering, in combinatie met de noodzaak om de beperkte tijd, middelen en menskracht van onze kleine organisatie zo effectief mogelijk in te zetten, heeft ons in de loop van 2002 tot een bezinning op beleid en werkwijze gebracht. De consultfunctie en de doelgroepen die voor advies en ondersteuning in aanmerking komen zijn verder afgebakend (zie pagina 24). De projecten die door de Kring van Bemiddelaars worden aangedragen (zie pagina 15) splitsen zich nadrukkelijker toe op de ontwikkeling van aanbod via coaching en ontwikkeling, educatie en matching van vraag en aanbod. De platformfunctie perken wij in. Het kennis- en ontwikkelingsplatform zal zich niet meer in de volle breedte richten op het hele kunstenveld maar, doelgericht en concreet, in dienst worden gesteld van de ontwikkeling van kunstenaars en makers en de actuele discussies die hun professionalisering aangaan.

Hiermee heeft De Phenix Foundation een aantal belangrijke en noodzakelijke keuzes gemaakt. We hebben ze niet allemaal nog in 2002 kunnen doorvoeren. Het was immers niet altijd mogelijk om de koers die op bepaalde gebieden ingezet was onderweg af te buigen. Maar belangrijke aanpassingen zijn gerealiseerd en de aanzet voor de veranderingen die voor 2003 op stapel staan is gegeven. Wij vertrouwen erop dat onze dienstverlening aan culturele ondernemers én onze meerwaarde voor samenwerking met andere partijen in de cultuursector daarmee verder zal verbeteren.

JAARTHEMA 2002

KWALITEIT EN DIVERSITEIT IN DE KUNSTEN

Hoewel de interculturele vernieuwing zich nog steeds voornamelijk buiten het gevestigde culturele circuit afspeelt, dienen zich toch her en der veranderingen aan. Maar terwijl de kunstsector – soms schoorvoetend, soms voortvarend – de poorten opent voor kunstenaars met een meervoudige culturele doemen ook veel vragen op. Een van de meest urgente is die naar de beoordeling van kwaliteit in de nieuwe cultureel diverse context. Jaarlijks kiest De Phenix Foundation voor een thema dat flink wordt uitgediept. Dat dit in 2002 de kwalitatieve beoordeling van kunst was lag voor de hand.

Over de noodzaak van interculturele kwaliteitsbeoordeling

Niet alleen fondsen en overheden hebben criteria nodig om te bepalen welke kunstenaars voor ondersteuning worden geselecteerd, ook programmeurs, curatoren, media en kunstvakopleidingen moeten dagelijks keuzes maken. Welke voorstelling komt wel, welke student komt niet in aanmerking voor een recensie, een plaats op de vakopleiding?

De criteria die bij deze keuzes gehanteerd worden verschillen nogal eens en worden vaak gevoed door onbewuste of onuitgesproken kwaliteits-(voor)oordelen, een overwaardering van alles wat aan de bekende, westerse standaarden voldoet.

Betekent het oprekken van culturele grenzen automatisch kwaliteitsverlies? Nee, vindt Phenix, integendeel. De meest interessante kunstuitingen ontstaan immers uit de confrontatie tussen traditie en moderniteit, uit stekelige dialogen tussen oost en west of sprankelende *cross overs* van idiomen en stijlen, uit wisselwerking en fusie. 'Vernieuwing' is een kwaliteitscriterium dat Nederlandse kunstcommissies regelmatig hanteren. Maar het kan niet zo zijn dat diezelfde beoordelaars aan de ene kant vernieuwing propageren terwijl ze aan de andere kant niet buiten de grenzen van de westerse canon durven treden. De multiculturaliteit van de samenleving en de internationalisering van de kunsten zijn een gegeven. Zonder een goed systeem van kwaliteitsbeoordeling vallen er onterecht talenten buiten de boot en wordt een groeiend potentieel publiek niet bediend.

Met deze overtuiging als vertrekpunt heeft Phenix in 2002 diverse activiteiten georganiseerd en deskundigen uit het veld – instellingen, makers, opleiders, wetenschappers, beoordelaars – aan het woord gelaten. Ons doel: bewustwording genereren en concrete elementen aandragen voor zo'n nieuw, intercultureel begrippenkader voor de diverse kunstdisciplines.

een film van
Farshad Aria & Nafiss Nia

>> Tijdens het symposium 'De kunst van het kiezen' werd *Ver van dichtbij* vertoond, een film over zeven immigrantenkunstenaars en zeven kunstdisciplines.

Het kwaliteitstraject in 2002

Phenix gaf aan Bart Top, Chris Keulemans en Shervin Nekuee de opdracht om nationaal en internationaal te inventariseren hoe het staat met de kwalitatieve beoordeling van kunsten. In negen interviews peilden de auteurs de visies van wetenschappers en deskundigen uit binnen- en buitenland over dit onderwerp. Twee daarvan vonden onder de noemer Phenix Publiek Verkenningen in het openbaar plaats. Wendy Steiner (kunsthistorica en cultuurcritica, University of Philadelphia) publiceerde recentelijk *Venus in Exile* en ging op 27 mei in zaal De Unie te Rotterdam dieper in op de verbanning van schoonheid uit de kunsten door modernisme en post-modernisme, de tendens die zij in haar boek signaleert. Kunstenaars raken vervreemd van het westerse artistieke establishment, een bastion dat vijandig is tegenover zijn publiek. Oluì Oguimbe (Nigeria), kunstwetenschapper, essayist, criticus en succesvol beeldend kunstenaar die over de hele wereld exposeerde, kwam twee weken later aan het woord. Keulemans interviewde hem over de relatie tussen een veranderende, multiculturele wereld, de angsten en onzekerheden die deze met zich meebrengt en de weerslag daarvan op de kunsten. Als buitenstaander geworteld raken in de artistieke mainstream is onmogelijk, stelt Oguimbe. Je wordt geboren als onderdeel van die mainstream of het overkomt je – en ánderen bepalen in dat laatste geval onder welke voorwaarden en voor hoelang.

De kunst van het kiezen

Nekuee en Top schreven naar aanleiding van de negen interviews het essay 'Kwaliteit en diversiteit in de kunst'. Het diende als uitgangspunt voor 'De kunst van het kiezen, de keuze van de kunst', het tweedaagse internationale symposium dat Phenix in december 2002 organiseerde in samenwerking met de Rotterdamse Kunst Stichting (RKS). Bijna tweehonderd deelnemers wisselden van gedachten over de beoordelingspraktijken binnen de diverse geledingen van de kunstsector.

Kunstonderwijs, fondsen, podia, tentoonstellingen, media, scouting en de culturele canon kwamen daarbij voor het voetlicht. Tijdens workshops werden aan de hand van cases de dilemma's van kwaliteitsmeting in de cultureel diverse kunstpraktijk blootgelegd en aanbevelingen geformuleerd voor aanpassing van een al te rigide beoordelingspraktijk.

Spin-off

De uitkomsten uit de debatten over kwaliteitsbeoordeling hebben verschillende nieuwe inzichten opgeleverd. Phenix en de RKS verstrekten aan vier auteurs de opdracht voor het schrijven van een serie essays over het onderwerp, waarin deze inzichten zullen worden verwerkt. Het verslag van de conferentie 'Kunst van het kiezen' zal samen met de essays in mei 2003 worden gepubliceerd. Hiermee sluit Phenix het kwaliteitstraject.

De activiteiten en de discussies die zijn aangezwengeld tijdens het kwaliteitsjaar 2002 hadden de nodige *spin-off*. Op verschillende plaatsen in het land zijn, door initiatiefnemers buiten Phenix om, workshops ontwikkeld over het beoordelen van kwaliteit.

SAMENWERKING

Samenwerking met andere kunstinstellingen, organisaties en deskundigen uit de diverse kunst disciplines was ook in 2002 een belangrijk aandachtspunt. Hiermee bouwden we aan draagvlak voor interculturalisering van de kunsten en genereerden we meer activiteiten dan wij alleen zouden hebben gekund. Waar mogelijk verbonden wij onze eigen expertise aan de kerncompetenties van anders spelers in het veld en stemden ons aanbod beter af op dat van anderen.

Bevoorrechte partners in ons netwerk waren onze zusterorganisaties ATANA, dat zich richt op het interculturaliseren van besturen, en Netwerk CS, dat bij culturele organisaties verjonging en verkleuring stimuleert van personeel, programma en publiek. Zo kunnen we aan het eind van 2002 constateren dat we inmiddels beschikken over een ruim netwerk van contacten met strategische partners, kunstenaars, fondsen, kunstinstellingen en podia.

EXTERNE COMMUNICATIE

In september ging onze nieuwe website *on line*. Ook de Phenix nieuwsbrief veranderde in dezelfde periode van uiterlijk: resultaat van een intensieve samenwerking met het Rotterdamse bureau YZDESIGN, dat ook enkele andere huisstijl dragers aanpaste. Door een kleurrijker, opener en krachtiger uitstraling wilden wij beter uitdrukking geven aan de (hernieuwde) missie van onze jonge organisatie.

INTERVIEW

BRUGGEN SLAAN NAAR HET PUBLIEK

Niet-westerse kunst beoordelen zonder buiten de eigen kaders te treden is ondoenlijk, vindt **Charlotte Huggens**, conservator islamitische kunst bij het Wereldmuseum Rotterdam. Zij pleit voor nuance en context-analyse als antwoord op luie kunstkritiek.

“Mijn ambitie om de diversiteit van de islamitische wereld voor het voetlicht te brengen is de laatste jaren aangescherpt door de verslechtering van de beeldvorming over die wereld. Een beeldvorming die in een oriëntalistisch perspectief staat. De islamitische wereld zou achterlijk zijn, het westen vooruitstrevend. Moslims magisch, wij rationeel. Wij kritisch, zij emotioneel. Wij democratisch, zij despoot. Voor mij wordt het steeds belangrijker om die vooroordelen aan de orde te stellen en te laten zien hoe veelzijdig en genuanceerd die islamitische wereld is.

“Hoe doe ik dat? Door bijvoorbeeld in te spelen op de actualiteit. Neem de discussie over homoseksualiteit in de islam. Uit de materiële cultuur, in dit geval de dichtkunst, komt een totaal andere visie op homoseksualiteit naar voren. Het museum biedt dat perspectief via allerlei literaire salons aan. Ik stel ook aan de orde dat men vijftig jaar geleden in Europa zonder pardon de gevangenis inging voor openlijke homoseksualiteit. In diezelfde periode reisden westerlingen in grote getale naar Egypte omdat het klimaat aldaar zo fijn tolerant was.

“Naast een permanente tentoonstelling van de islamitische wereld laat het Wereldmuseum Rotterdam ook altijd de islamitische cultuur in wissel-tentoonstellingen tot uiting komen. Dat biedt gelegenheid tot beleid. Het ene jaar maak ik een tentoonstelling eigentijdse Arabische kunst en het andere jaar bijvoorbeeld iets klassieks als ‘de kunst van de Zijderoute’. Dan weer neem ik de kunst van de Ababda-nomaden uit Zuid-Egypte om vervolgens een grote regio te laten zien, zoals in ‘De weg van schoonheid en geluk’, over de islamitische mystiek afkomstig uit een gebied dat zich uitstrekt van China tot en met Nederland.

“Er is een tentoonstelling geweest over vierhonderd jaar betrekkingen met de islamitische wereld dat liet zien dat Nederland letterlijk 350 jaar lang op de knieën heeft gelegen om toegang te krijgen aan de verschillende islamitische hoven. Het is pas vijftig jaar andersom. We denken dat de contacten van Nederland met de Islamitische wereld beginnen bij de komst van de gastarbeiders. Kwaliteit leveren, betekent voor mij nuance brengen in de beeldvorming en een antwoord geven op maatschappelijke vragen.

Kunsthistoricus Frans Josef Witteveen: “De onderdompeling van artistieke producten uit de marginale cultuur in de hoofdstroom van de artistieke traditie is op zichzelf een frappant staaltje van ideologische dominantie.”

“Kunst telt eigenlijk pas mee als het beantwoordt aan westerse criteria. Zelfs de kunst die gezien wordt als globale kunst. Niemand denkt bij ‘globale kunst’ dat die moet voldoen aan criteria van de eigentijdse islamitische esthetica of Afrikaanse tribale criteria, of aan een kunstbegrip zoals dat geldt in Oceanië. Het getuigt van lui conservatorschap of luie kunstkritiek wanneer men niet stilstaat bij de essentiële kenmerken die horen bij kunst uit een andere cultuur. Het is de taak van de kunstkriticus, even goed als van de conservator, om een kunstwerk te analyseren volgens de normen die de esthetica, de kunstfilosofie, daarvoor stelt. En dat is werk bekijken in de context en het afmeten aan de criteria die in die context gelden.

Kunsthistorica Marlite Halbertsma, op de vraag waarom er geen grote vrouwelijke kunstenaars zijn: “Niet omdat vrouwen van nature nu eenmaal niet in de wieg zijn gelegd voor de kunst, of omdat zij door een mannelijke samenzwering uit de kunstgeschiedenis zijn weggeschreven, evenmin omdat vrouwen een andere vrouwelijk soort kwaliteit bezitten die niet wordt waargenomen. Er zijn geen grote vrouwelijke kunstenaars omdat kunst niet buiten een specifieke context kan.”

“Dit geldt mutatis mutandis voor kunst uit een andere cultuur. Kunstenaars uit niet-westerse culturen, en ik gebruik de term hier heel bewust, voldoen zelden aan de voorwaarden voor succes. Werk dat appelleert aan wat mensen al kennen, wordt het meest gewaardeerd. Neem onze tentoonstelling van eigentijdse Arabische kunstenaars. Ik heb een belangrijke les getrokken uit de kritieken, ook de positieve. Welk werk sprak het meest aan?”

“Dat van de Palestijnse kunstenaar Laila Shawa. Zij bediende zich van de beeldtaal van de pop-art. Die kenden we. Het onderwerp was het Israëliësch Palestijnse conflict. Dat kende we. Dús vonden mensen dat het beste werk. Mijn les is dat je toch moet inspelen, even moet ingaan op bestaande beeldvorming, al is die bevooroordeeld. Anders relateren mensen wat je ze laat zien niet aan hun eigen beeld, laat staan dat ze het bijstellen.

“De criticus heeft een eigen verantwoordelijkheid. Hij moet, net als de conservator, die brug slaan naar het publiek. Hij moet het werk in een perspectief plaatsen, in een cultureel kader, in een artistieke traditie. De conclusie van de criticus kan zijn dat de kwaliteit van de overdracht van het museum te wensen over laat. Maar hij mag niet de kwaliteit van het werk ter discussie stellen als hij het niet kan plaatsen. Hij moet dan zeggen dat hij vanuit zijn westerse kennis niets van het werk begrepen heeft en dat het museum er niet in geslaagd een en ander helder te maken.

“Tegenwoordig wordt steeds duidelijker dat iemands visuele ontwikkeling in zijn jeugd jaren van doorslaggevend belang is voor zijn esthetische visie. Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat mensen in China anders kijken naar beelden dan mensen in Amerika. Zij hebben een andere waardering voor een bepaald beeld. Je hebt muziek in India die gekoppeld is aan het moment van de dag. Het westers oor kan de verschillen eigenlijk niet horen. Als je dat niet weet, kun je die muziek niet plaatsen, dat geldt voor beeldende kunst net zo goed.

“Kwaliteit is voor mij het verlaten van die ethnocentrische visie en het bieden van een veelzijdig perspectief. De geschiedenis is altijd de geschiedenis van de macht. Maar we leven in een tijd waarin informatie in de wereld heel goed beschikbaar is. Ik vind dat je je werk als kunstinstelling of criticus in Nederland niet goed doet als je je niet openstelt voor andere culturen, maar met name de culturen die via de migranten naar Nederland komen en de culturen die voor Nederland belangrijk zijn in de internationale contacten.”

Interview: Saron Petronilla

> Hamid Ed-Dakhissi
v Felix de Rooy, 'Ego Documenta'

PROJECTEN

Phenix versterkt de diversiteit in het kunstenaanbod door veelbelovende kunstenaars en hun projecten te ondersteunen. Suggesties voor projecten werden ook in 2002 aangedragen door onze Kring van Bemiddelaars, die ook de kandidaten voordroeg voor Phenix-masterschappen. Aan enkele kleinschalige initiatieven werd, opnieuw na voorzet van de Kring dan wel via het contactennetwerk van de consultant, 'seedmoney' toegekend. Wij hebben er steeds naar gestreefd om bij de ondersteuning van projecten, het aanwijzen van masters en het toekennen van seedmoney uiteenlopende kunstdisciplines aan bod te laten komen.

KRING VAN BEMIDDELAARS

De Kring kwam in 2002 zeven keer in vergadering bijeen. Met het instellen van de Kring in het najaar van 2001 heeft Phenix zich verzekerd van een regelmatige toestroom van interessante kunstenaars en initiatieven en constante input van expertise op het gebied van de multiculturele kunstpraktijk. Bij de keuze van Kringleden, die telkens voor een jaar worden aangesteld, letten wij erop dat zij beschikken over vakkennis, visie, zicht op nieuwe ontwikkelinge en een ruim netwerk in de kunstwereld en aanverwante sectoren.

De voordrachtfunctie van de Kring is in 2002 stevig in de werkwijze van Phenix verankerd geraakt. De bemiddelaars droegen talenten en initiatieven voor en adviseerden over de impulsen die nodig zijn om deze verder op weg te helpen. In de loop van 2002 is toegewerkt naar verfijndere modellen voor selectie en beoordeling. Bij de keuze van projecten is de Kring er meer op gaan letten dat zij passen in het aangescherpte beleid van educatie en ontwikkeling, coaching en matching.

Leden van de Kring van Bemiddelaars

De Kring van Bemiddelaars telt zeven leden, die voor een jaar worden aangesteld. Hun zittingstermijn kan eventueel met één jaar tot maximaal twee jaar worden verlengd. De bemiddelaars komen ongeveer acht keer per jaar in vergadering bijeen en dragen kandidaten aan die in aanmerking kunnen komen voor ondersteuning van Phenix via projecten, masterschappen of seedmoney. In de loop van 2002 is de samenstelling van de Kring hier en daar veranderd.

Mira Kho voorzitter, werkt als senior adviseur bij I-nova. Zij is hoofd van Prix de Rome en lid van het managementteam van de Rijksacademie voor Beeldende Kunsten. Eerder was zij lid van de programmastaf van Rotterdam 2001 en richte Artoteek Zuidoost/Het Nieuwe Podium op. Ook was zij initiatiefnemer en medeoprichter van Imagine IC, een centrum dat hedendaagse migratiegeschiedenis via oude en nieuwe media in beeld brengt.

Ozkan Gölpinar was lid van de Kring tot hij in augustus 2002 als beleidsmedewerker bij Phenix in dienst kwam (zie aldaar).

Ariëtte Kasbergen was secretaris van de Kring tot Ozkan Gölpinar deze taak van haar overnaam.

Reza Kartosen werkte als journalist/programmamaker voor onder meer de Wereldomroep, BBC Worldservice en Veronica magazine. Hij produceerde als mede-oprichter van een jong communicatiebureau het Nederlands-Aziatische communityplatform www.VeryAzN.nl en ontwikkelde jongerenprogramma's voor onder andere De Balie en Pasar Malam Besar. Hij is docent journalistiek en economie aan de Hogeschool INholland. Reza verliet de Kring in het voorjaar.

Sebastian Lopez is kunsthistoricus en doceerde aan verschillende universiteiten. Hij publiceerde diverse artikelen over culturele diversiteit in hedendaagse beeldende kunsten. Op dit moment is hij directeur van de Gate Foundation, een instituut voor moderne beeldende kunst.

Gülray Orhan was lid van de Kring tot september. Daarna werd zij algemeen bestuurslid van het Phenix-bestuur (zie aldaar).

Huib Schippers is al meer dan vijftig jaar actief betrokken bij culturele diversiteit in muziek: als uitvoerend musicus (Indiase sitar), docent, journalist, programmamaker, organisator, platenbaas en initiator en uitvoerder van grote projecten, met name op het gebied van wereldmuziekonderwijs. Momenteel is hij hoofd van de afdeling Pop, Jazz & Wereldmuziek van de Hogeschool voor Muziek en Dans in Rotterdam.

Eddy Tubuarima was lid van de Kring tot hij in november 2002 als consulent bij Phenix in dienst kwam (zie onder Stafleden).

John Wooter is regisseur en choreograaf. Hij studeerde aan de dansacademie. Daarna schreef hij onder andere de Surinaamse musical *Faya* en richtte hij een eigen productiebedrijf op. Hij noemt zichzelf artistiek ondernemer in de theaterwereld met jongerencultuur als specialisatie.

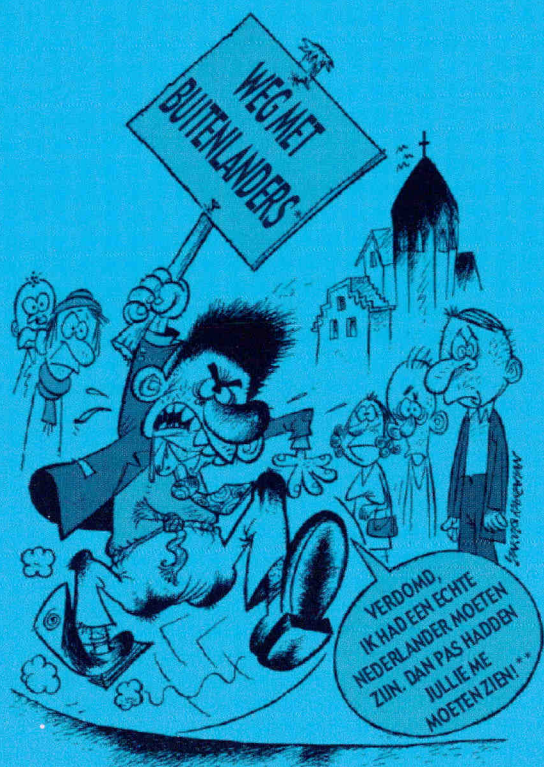
IN DECEMBER HEBBEN WIJ DRIE NIEUWE KRINGLEDEN BEGROET:

Ayatollah Musa werkte bij de radio en in de visuele sector en stond als dichter op vele podia in Nederland. Daarnaast is hij organisator van literaire en muzikale podiumprogramma's voor jongeren.

Bright Richards werkte als acteur, regisseur en entertainer. Op dit moment zet hij zijn acteervaardigheden in bij zijn werk als adviseur, tainer en coach op het gebied van interculturele communicatie.

Sherlock Telgt is cultuurscout voor de provincie Groningen. Daarnaast houdt hij zich onder andere bezig met het maken van muziek voor een jongerentheater.

PROJECTEN IN 2002

Achttien van de projecten die de Kring van Bemiddelaars voordroeg zijn in 2002 geselecteerd voor ondersteuning.

PASSAAT is een pilotprogramma bedoeld om getalenteerde musici met een dubbele culturele achtergrond te stimuleren om een vakopleiding te kiezen, in dit geval aan het Rotterdams Conservatorium. Phenix droeg financieel bij aan het project, waarbij vierenzeventig muzikanten de mogelijkheid kregen zich voor te bereiden op het toelatingsexamen. Verschillende deelnemers die daar dit jaar niet in slaagden bereiden zich alsnog voor op de toelating in 2003. Phenix zal later de methodiek van de pilot, de resultaten en de model-curriculumontwikkeling onder de aandacht brengen van andere kunstvakopleidingen.

ROOTS EN ROUTES is een initiatief van Mira Media, NPS en Dunya en wil het culturele verleden van de allochtone groepen in Nederland (*de roots*) te verbinden met de multiculturele toekomst van Nederland (*routes*). Dat gebeurt via concerten met topartiesten, radio- en televisieregistraties, werkervaringstrajecten voor jonge mediaprofessionals en masterclasses door topartiesten. Phenix subsidieerde de masterclasses, die een belangrijke inspiratiebron zijn voor jonge musici en goed aansluiten bij het Passaatproject.

CRIME JAZZ is een literair en muzikaal podiumprogramma met dichters, cabaretiers, columnisten, rappers, jazzcombo's, filmmakers, dj's en singer-songwriters, dat rondreist langs verschillende steden in Nederland. Phenix

voorzag in aanvullende financiering voor een extra editie van het programma, de Special Roots&Culture in Rotterdams Nighttown. De bijdrage kwam onder andere ten goede aan de samenwerking van Crime Jazz met **ACT Hiphopfestival 2002**. Door hun krachten te bundelen konden de organisatoren Will Power naar Nederland halen. Deze dynamische acteur, rapper, toneelschrijver, storyteller en spoken word artist staat bekend als pionier in het genre hip hoptheater. Tijdens zijn verblijf in Nederland verzorgde hij masterclasses voor jong Rotterdams hiphoptalent. De uitkomsten werden tijdens de Crime Jazz Roots&Culture special gepresenteerd.

PUNT 5 bestaat uit afgestudeerde beeldend kunstenaars die hun artistieke kwaliteiten inzetten in de Rotterdamse wijk Bospolder-Tussendijken. Zij geven kunstlessen aan groepen van basisscholen, kinderen die zich niet vanzelfsprekend kunstzinnig vormen. Phenix ondersteunde de opzet van de Punt 5 Schilderclub, waarin twaalf kinderen op eigen gelegenheid hun kunstzinnige talenten verder kunnen ontplooiën

ONE WHOLE NOTE door theatermakers Frank Sheppard en Annette Hildebrand is een 'Staged Film Noir' over een liefdesgeschiedenis in de jazz scene van het voor- en naoorlogse Rotterdam-Zuid. De voorstelling, een mix van fictie en non-fictie, wordt opgevoerd aan de oevers van de Maas. Verhaal en karakters zijn gebaseerd op de geschiedenissen van de families in de wijk en de huidige bewoners zullen zo mogelijk als acteur of technici betrokken worden. Phenix droeg bij aan het researchbudget en ondersteunde de werving van financiers.

In het laatste kwartaal is een start gemaakt met verschillende projecten die in 2003 verder worden ontwikkeld:

Erol Albayrak, een talentvolle modeontwerper die al tien jaar meedraait in de top van de Turkse haute-couture wordt uitgenodigd om in Nederland een atelier te betrekken en met Nederlandse modestudenten een gezamenlijke collectie te ontwerpen. De kleding past in de lijn van Albayraks

recente kledinglijn voor mannen, 'Selamlik 2002', waarin modern design hand in hand gaat met rijk geschakeerde motieven ontleend aan de historische Ottomaanse hofcultuur en de homo-erotiek die daarvan een lang vergeten, maar prominent onderdeel was. **Hamid Ed-Dakhissi**, een jonge en rijzende ster aan het Nederlandse modefirmament, komen wij tegemoet bij zijn Masteryear-studie aan het Fashion Institute in Arnhem.

Andere initiatieven die ondersteuning kregen waren het werkbezoek aan Marokko ter voorbereiding op de de tournee in 2003 van het toneelstuk **De stille dag in Tanger** door De Luiaardvrouwe, het cd-project **Boi Akih III** van de eigenzinnige Nederlands-Molukse zangeres Monica Akihari, het **Turks Letteren Overleg**, een platform dat via literaire podia, schrijfcursussen en festivals de bijdrage van Turkse literatuur aan het literaire klimaat in Nederland wil versterken, en **Vreemd verweven**, het initiatief voor een humorstrip/cartoon tentoonstelling waar tekenaars van diverse nationaliteiten de Nederlandse multiculturele samenleving op de hak nemen en voor een tijdschrift met hetzelfde thema.

Een belangrijk samenwerkingsproject waarbij Phenix vanaf het najaar betrokken is **De Coalitie**. Dit verband van acht vlakke-vloertheaters in Amsterdam centrum is gestart met de structurele aanpak van culturele diversiteit. De theaters zullen een substantieel deel van hun activiteitenbudget en kalenderruimte gaan oormerken voor de productie en programmering van multi- en intercultureel aanbod en het stimuleren van de aanwas van jong, cultureel divers theatertalent. De oriëntatiefase is afgerond met een tussenrapportage en een coördinator is aangesteld om vanaf begin 2003 de volgende fases in het interculturalisatieproces in goede banen te leiden. Phenix ondersteunt ook het vervolgtraject.

<< Tekening: Jakup Karahan (Vreemd Verweven)

INTERVIEW

PAS WAAR INTERACTIE IS, KRIJGT KUNST ENERGIE

Gebaande paden verlaten en niet terugdeinzen voor confrontaties of nieuwe artistieke denkwijzen. Met die instelling komen we verder, vindt **Max Meijer**, directeur van het Gemeentemuseum in Arnhem. Want uit een angsthouding kan geen goede kwaliteitsbeoordeling voortkomen.

“De sculptuur ‘On Invisible Waves’ van Soheila Najand zag ik op een beeldtentoonstelling in Geldrop, Brabant. Een mooi verontrustend geheimzinnig poëtisch werk in het bos op zanderige bodem met daaromheen keitjes voorzien van Arabische letters. Dat bleken jongensnamen, gerelateerd aan Allah. De sculptuur is een bron, een druppel, het draagt gevaar in zich maar is ook levensbron. “Het werk levert een heel krachtig beeld op, meteen als je het ziet. In tweede instantie zorgt het voor sterke associaties, ook door zijn gelaagdheid in betekenissen. Ik voel me voor alles een makelaar tussen publiek en kunstenaar; door dit werk op een mooie belangrijke plek in de museumtuin te plaatsen hoop ik op die interactie. Het werk sluit qua beeldende kracht aan op de westerse canon en tegelijkertijd is Najand een geslaagd voorbeeld van een multicultureel fenomeen. De criteria tot nu toe zijn geënt op het kennen van de westerse canon. Maar voor mij geldt vooral: wil ik er in duiken, er meer van zien, weten, houdt het me bezig of verwacht het me? Dit werk doet dat, nodigt daartoe uit, en heeft daarom voor mij kwaliteit.”

“Die uitnodiging valt of staat met referentiekader. Ik rek het mijne op door me open te stellen voor andere culturen. Mijn moeder was halfbloed Indonesisch. Dat heeft een open grondhouding bewerkstelligd. Ik probeer hier een bijdrage te leveren aan een wereldbeeld wat ik aantrekkelijker vindt dan hoe het er nu uit ziet. Een museum moet confronteren, inspireren, kunst laten zien die aanleiding geeft tot ander denken, anders handelen. Tegelijkertijd, de maatschappelijke impact van het medium museum is relatief gering.”

“Veel problemen rond multiculturaliteit ontstaan door angst en onzekerheid. Ik kan me echter niet met hedendaagse kunst bezighouden vanuit een angsthouding. Moderne kunst is altijd bezig met het ter discussie stellen van gevestigde principes. Je moet daar dus wel lol in hebben als je in dit vak zit.”

“Je kunt ook geen racist zijn als je open staat voor moderne kunst. Natuurlijk: de canon kan racistisch werken omdat de entree ertoe via westerse kennis wordt verworven. Er zijn mensen die met de verkeerde sleutel proberen binnen te komen. En er is sprake van onvermogen om de niet gekende kunst in te passen in de westerse canon. Het is een gebrek aan begrippen, verbanden, onhelderheid over definities. Maar tegelijkertijd geeft die canon houvast.”

“Ik geloof er niet in dat de kunstopleidingen, die allemaal nog steeds die westerse canon hooghouden, moedwillig de eigenheid uit de allochtone kunstenaar wegpoetsen. Echter, als je in je eentje met zwart kroeshaar in een klasje zit, heeft je eigenheid minder invloed, wordt die genivelleerd door de groep. Kijk maar naar de Surinaamse kunstenaar Erwin de Vries, dat is gewoon een westerse kunstenaar. Dat heeft met aantallen te maken. Eigenlijk zou je een zwart of gekleurd talent meer moeten beschermen tegen die nivellering. Daar zou over nagedacht moeten worden.”

“Het is daarnaast lastig om een ander, nieuw publiek aan te spreken. We hebben laatst een tentoonstelling gehad van het werk van de Amerikaanse kunstenaar Kara Walker. Maar een willekeurige Marokkaan heeft er niets mee. Ik kan voor hem net zo goed iets van een Groninger ophangen. Bij de tentoonstelling over Surinaamse kunst in het Stedelijk Museum - waar ik toen werkte - in Amsterdam zat de hele Bijlmer in het museum. Maar daarna heb ik ze niet meer gezien. Ik zou dit soort tentoonstellingen ook liever daar hebben waar dat andere publiek zit. Dat het culturele verzamelgebouw in Amsterdam Zuid-Oost niet doorgaat valt te betreuren.”

“Voorheen was het beleid van dit museum, onder leiding van Liesbeth Brandt-Corstius, erop gericht werk van vrouwelijke kunstenaars te laten zien. Dat is nu wel ingehaald door de veranderingen. Er zijn nu wellicht überhaupt meer vrouwelijke dan mannelijke internationaal doorbrekende kunstenaars. Overigens: het museumpubliek is ook voor een belangrijk deel vrouw.”

“Het barst in Nederland van de niet-westerse kunstuitingen. Een Zuid-Afrikaans fluittrio of een dansende Ivoorkunstenaar. Maar we nemen het niet waar als kunst, het is in zekere zin klassiek entertainment voor de upperclass, de dansende aap voor een zaal vol witten. Daar gebeurt niks. Het lijkt een patstelling. Pas als er werkelijk interactie is, krijgt het energie. Daarom zijn festivals als Kwakoe, Crossing Border of Hollandse Nieuwe succesvoller. Het verschil tussen wit en zwart wordt opgeheven want iedereen komt voor hetzelfde. Daardoor krijgt het macht en gezag, waardoor klassieke instellingen anders naar het gebodene gaan kijken.”

Interview: Saron Petronilia

SEEDMONEY

Allerlei kleine hindernissen kunnen jonge talentvolle kunstenaars en culturele bemiddelaars in de weg staan bij het realiseren van hun projecten: gebrek aan vakspecifieke bijscholing, onvoldoende budget voor research of het samenstellen van een portfolio... Onder bepaalde voorwaarden helpt Phenix hen uit de brand door het toekennen van seedmoney, een eenmalig, bescheiden geldbedrag dat hun artistieke en zakelijke ontwikkeling ten goede komt.

In 2002 kenden wij aan zeven Initiatieven seedmoney toe. In de loop van 2002 hebben wij de procedures om aanspraak te kunnen maken op deze stimuleringssubsidie aangescherpt.

Danseres Zaida Nassier, geschoold in klassiek westers ballet en in de Indiase klassieke dans, zoekt een hoogwaardige opleidingsinstelling om een impuls aan haar artistieke ontwikkeling te geven en haar beroepspraktijk als danseres en docente kan professionaliseren. Phenix droeg bij aan de kosten van een cursus Zuid-Indiase klassieke dans Bharat Natyam bij een leermeester aan een gerenommeerd Indiaas instituut.

Fotografe Nino Purtskhvanidze kreeg een bijdrage voor de aankoop van een negatiefscanner die zij nodig had bij het maken een portrettenreeks van Nederlandse kunstenaars. Ook brengt Phenix haar in contact met gespecialiseerde instellingen die haar verder kunnen helpen bij de ontwikkeling van haar project.

Made in Holland 11.09, een initiatief van de Cultuurfabriek dat door Phenix werd ondersteund, presenteerde op 11 september 2002 'A Tribute to Diversity', een concertreeks met het beste van Nederlandse wereldmuziek in Nederland. Parallel hieraan vond een 'Wereldgesprek' plaats over de economische, culturele en geestelijke meerwaarde van diversiteit in de samenleving.

De Symeon Masterclasses bieden muziekstudenten de gelegenheid zich te bekwamen in hedendaagse composities. De Grieks-Nederlandse componiste Calliope Tsoupaki maakte een compositie op de poëzie van de charismatische monnik Symeon, die uitgevoerd door een ensemble van strijkers en Griekse traditionele instrumenten. Phenix ondersteunde de Symeon-masterclasses.

Theatermaker Alan Yadegarian interviewt Iranese, Armeense en Afghaanse contactpersonen in Europa om materiaal te vergaren voor zijn theaterproject 'Sex, drugs, Roemi', over de omgangsvormen van jongeren in een land vol regels en beperkingen, en hun houding tegenover seksualiteit. Phenix ondersteunde zijn research.

Ayatollah Musa werkt aan 'First Frontier', een multidisciplinair popproject waarbij artiesten uit de cross-culturele Britse muziekscene optreden in een setting van beeldende kunst, grafisch ontwerp, videokunst en dans. Phenix droeg bij aan Musa's vooronderzoek in Londen. Een groot deel van het muziekproject zal aan mensenrechtenorganisaties ten goede komen.

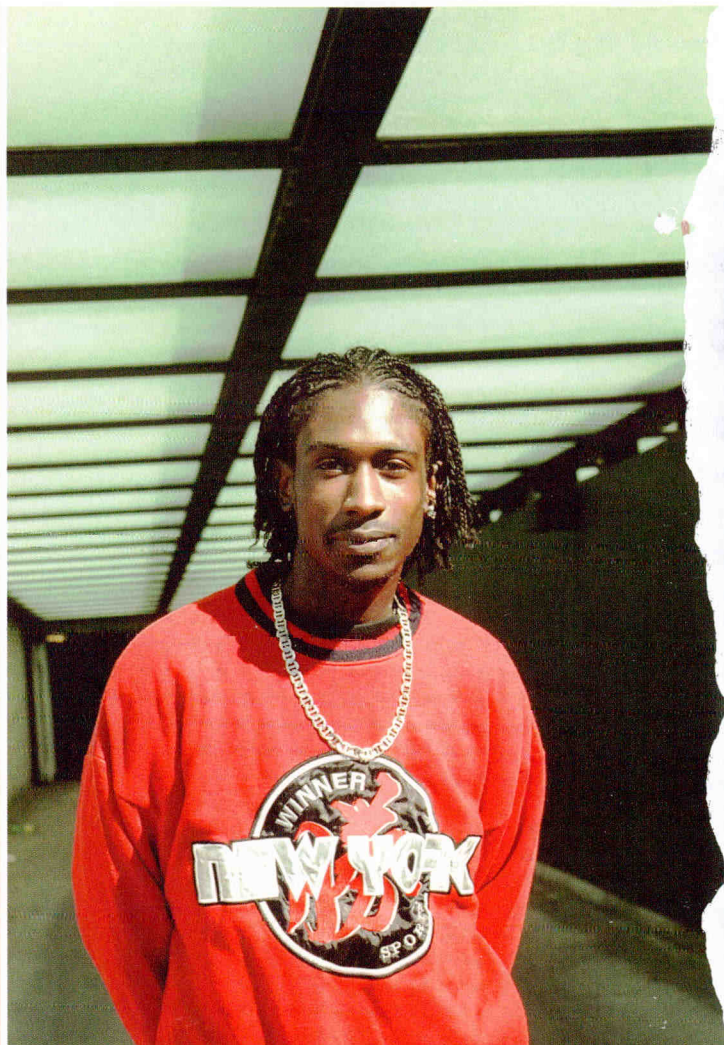
Acteur Armin Tashakoor, bijna tien jaar werkzaam in de Nederlandse theater- en televisiewereld, wil een eigen productie maken. 'Sjah' wordt literatuurvoorstelling voor een Nederlands publiek, geïnspireerd op de Oud-Perzische sprookjesverhalen waarmee hij opgroeide in Iran. Phenix geeft advies en ondersteuning bij de ontwikkeling van zijn project.

UITGELICHT

ADVIESCOMMISSIES DRAMA EN DOCUMENTAIRE

In 2002 vonden vier adviesrondes plaats van de commissies 'Drama' en 'Documentaire', een initiatief van Mira Media en Phenix. De doelgroep: documentaire- en speelfilm-makers met niet-Nederlandse *roots* die beschikken over genoeg talent en creativiteit maar over te weinig kennis, contacten of ervaring om hun voorstel goed uit te werken en voor financiering in te dienen. Met dit adviesbeleid wil Phenix bijdragen aan hun talentontwikkeling, zodat in de filmwereld uiteindelijk deuren voor hen opengaan die anders gesloten blijven.

Nederland telt verschillende instellingen en festivals waar aankomende speelfilm- en documentairemakers ervaring kunnen opdoen. Toch krijgt Phenix regelmatig te maken met scenarioschrijvers en filmmakers die afschrikt worden door de strenge toelatingseisen. Fondsen verwonderen zich over het kleine aantal aanvragen uit niet-Nederlandse hoek of schuiven deze terzijde omdat plannen onvoldoende zijn uitgewerkt. Onze ervaring is dat buiten het blikveld van het reguliere circuit genoeg multiculturele filmtalenten aanwezig zijn. De kunst is dus om vraag en aanbod beter te matchen.

Elk kwartaal nodigden wij (aankomende) filmers uit om hun ideeën in te zenden voor advies over verbetering en versterking. De commissies 'Drama' en 'Documentaire' kwamen in 2002 elk twee keer bijeen en bespraken 58 filmvoorstellen. Aan zeventien inzenders werd een (bescheiden) financiële bijdrage toegekend waarmee zijn hun synopsis verder kunnen ontwikkelen. Twee aanvragers hebben een extra stimuleringssubsidie ontvangen voor een bijzonder project. De commissie bestond, naast een vertegenwoordiger van Phenix, uit drie roulerende leden: allen ervaren professionals uit het filmvak en av-onderwijs. De praktijkgerichte adviezen zijn door de deelnemers erg gewaardeerd, bleek uit evaluatie. De commissieleden waren op hun beurt te spreken over de kwaliteit van de film-ideeën. Wel gaven deelnemers en commissieleden enkele suggesties voor verbetering. Wij zullen de opzet van de adviesrondes op praktisch-organisatorische details aanpassen en in 2003 opnieuw elk kwartaal adviesgesprekken Drama en Documentaire aanbieden.

^ Gennerimo Quincy Montnor kreeg ondersteuning bij zijn korte films *The Empty Painting* en *Johnny The Invisible Friend* en ontwikkelt deze verder bij 'Kind & Kleur', het stimuleringsprogramma voor nieuw talent in kinderprogrammering van het Stimuleringsfonds en Maurits Binger Instituut.

< Daniela Tasca werkte met Tonino Boniotti en onder begeleiding van John Appel haar documentaire-idee *De Spaghettifat* verder uit, zodat de film kan worden aangeboden bij de omroep.

UITGELICHT

MUDANS MUZIEKCENTRUM, EEN KWEEKVIJVER VAN TURKS EN KOERDISCH TALENT

Phenix heeft ook in 2002 kunstenaars en organisaties ondersteund die door persoonlijke en financiële tekorten niet in staat waren om in de pas te blijven met de ontwikkelingen in hun sector. Door hen te coachen en te (laten) begeleiden droegen wij bij aan hun professionalisering.

Muziekcentrum Mudans in Amsterdam was voor Phenix een voorbeeld van een project met een unieke artistieke waarde, idealistische betrokkenheid en een breed bereik onder multiculturele doelgroepen. Wij honoreerden daarom de aanvraag van het muziekcentrum voor een saneringstraject waarmee de organisatie goed op de rails komt te staan.

>> Mudans-directeur Levent Aslan houdt de tarieven laag zodat zij geen drempel vormen voor jongeren om in zijn centrum hun muzikale talent te ontwikkelen (foto's op deze pagina's: Roy Tee)

Mudans muziekcentrum in Amsterdam heeft in de ruim vijf jaar van zijn bestaan naam opgebouwd als specialist op het gebied van muziek uit Anatolië en Mesopotamië en is een unieke kweekvijver voor muzikaal talent. Ruim tweehonderd cursisten schrijven jaarlijks in op de cursussen muziek, zang en recent ook volksdans. Vakspecialisten met een conservatoriumachtergrond en een flije dosis onderwijservaring staan borg voor de kwaliteit van de cursussen. De instrumenten die de muziekstudenten er kunnen bespelen variëren van saz tot darbuka (handtrommel), sitar, klarinet en verschillende traditionele blaasinstrumenten.

Daarnaast organiseert Mudans concerten, workshops, voorstellingen en het biedt podia voor nationale en internationale muziek- en dansfestivals. Mudans onderscheidt zich doordat er niet alleen aandacht is voor de meer bekende Turkse muziekstijlen maar ook voor de Koerdische traditie. Bovendien wordt er niet alleen binnen vastgestelde urenroosters gedoceerd en is er veel gelegenheid om samen te musiceren, zoals in het muziekonderwijs in Turkije gebruikelijk is. Doordat regelmatig professionele muzikanten uit binnen- en buitenland worden uitgenodigd en in een feestelijke en informele setting optreden en lessen geven krijgen de leerlingen de gelegenheid om direct in contact te komen met hun muzikale voorbeelden en inspirators.

Vanwege het grote enthousiasme bij de cursisten en de ruime belangstelling van aspirantcursisten streefde het centrum ernaar de capaciteit uit te breiden van tweehonderd naar zeshonderd cursisten en ruim dertig docenten. De plannen dreigden echter stuk te lopen op een gebrekkige zakelijke en administratieve organisatie. Via bemiddeling van Phenix werd een ervaren zakelijk leider aangesteld die de organisatie, in nauwe samenwerking met de directie, administratief, beleidsmatig en zakelijk bijstuurde. Mudans is inmiddels een aantal unieke samenwerkingsverbanden aangegaan en heeft verschillende toezeggingen van externe subsidiegevers verworven.

MASTERS

In 2002 werkten vier 'masters' aan de realisering van hun gedroomde project - een project dat zij zonder de eenmalige ondersteuning van Phenix niet hadden kunnen voltooien. Bepalend criterium bij de selectie van kandidaten is dat zij hun sporen hebben verdiend op het gebied van culturele diversiteit, en dat er een inspirerende en stimulerende werking van hun projecten uitgaat. In de loop van 2002 werkten Bülent Evren en Ponda O'Bryan, die eind vorig jaar als 'Phenix-master' debuteerden, aan de afronding van hun project. Dit jaar nodigde Phenix Karim Traïdia en Felix de Rooy uit als master.

Beeldend kunstenaar **Bülent Evren** ontwierp een *mapping*-systeem van herkomst- distributiekarten waarin hij de parcoursen, de herinneringen en frustraties van reizende kunstenaars in beeld brengt. Verschillende van hen vroeg hij terug te gaan naar hun plek van oorsprong of aankomst in Nederland en daar een kunstwerk te maken. Ze waren vrij in de uiting van hun verlangen - maar belangrijk was wel dat het een uiting zou zijn van nostalgie. '12 Provincies rituelen', naderde eind 2002 zijn afronding en zal in de eerste helft van 2003 aan het publiek worden gepresenteerd.

Ponda O'Bryan, pionier op de djembé in Nederland, reisde met tien talentvolle jonge muzikanten af naar Senegal. Hier volgden de vijf jongens en vijf meisjes workshops bij oude djembégrootmeesters die voor de gelegenheid waren overgekomen uit Mali en Frans Guinea. Behalve een verrijkende muzikale ervaring was het ook dé gelegenheid om traditionele stijlen en technieken die nog maar weinig muzikanten beheersen voor toekomstige generaties te behouden. In 2003 zullen de jongeren optreden met het opgebouwde repertoire en een televisiedocumentaire van de Senegalreis is in voorbereiding.

Multidisciplinair kunstenaar **Felix de Rooy** ontwikkelde 'Ego Documenta: The Testament of My Ego in the Museum of My Mind', een tentoonstelling waarin autobiografie (*ego dramatikos*) en schepping (*ego creativos*) verbonden zijn. Als een nomade reisde de kunstenaar door diverse disciplines en werd daarbij door vele medenomaden – voorouders en kunstenaars – vergezeld en geïnspireerd. Verschillende installaties leggen in dit multidisciplinaire zelfportret de complexe identiteit van de kunstenaar bloot. De tentoonstelling is voorbereid in 2002 en zal in het voorjaar van 2004 te zien zijn in TENI, Rotterdam.

Schrijver en (film)regisseur **Karim Traidia** gelooft ook na de aanslagen van 11 september nog dat joden, christenen en moslims naast elkaar en met elkaar kunnen bestaan. Als zij maar open durven zijn. Binnen het Masters-programma van Phenix werkte hij 2002 aan 'Wie ben ik en waar ga ik naartoe?', een toneelstuk voor scholieren, waarin zij worden uitgedaagd om elkaar alle vragen over de drie wereldgodsdiensten te stellen die nooit worden gesteld. Gespeeld door drie professionals en drie niet-professionele jonge acteurs zal het stuk in de eerste helft van 2003 op scholen in heel Nederland te zien zijn. Van de scholierendebatten na elke voorstelling worden een boek en een documentaire gemaakt.

Omdat Phenix zich steeds meer is gaan toeleggen op de talent- en competentieontwikkeling en professionalisering van jonge kunstenaars, werd eind 2002 besloten om het masters-beleid in de huidige vorm aan te passen. Door jonge talenten direct te koppelen aan 'gevestigde namen', willen wij de stimulerende werking die er van het leermeesterschap uitgaat versterken.

CONSULT EN ADVIES

Phenix adviseert en informeert aankomende en gevestigde (podium)kunst- en cultuurmakers over projectplanontwikkeling en financieringsmogelijkheden en legt verbindingen met de culturele infrastructuur van fondsen, belangenorganisaties en professionele kunstproducenten. Voor hen is Phenix in 2002 een belangrijke vraagbaak en informatieverschaffer gebleken. Steeds meer aanvragers wisten ons te vinden. Het selecteren en stimuleren van kwaliteit bij de aanvragers is dit jaar een belangrijk aandachtspunt geweest. Dit leidde tot aanpassingen in ons open adviesbeleid.

Doelgroepen rijk geschakeerd

In 2002 kwamen wèkelijks tien tot vijftien vragen bij De Phenix-consulent binnen, zowel van individuele (podium)kunstenaars als van groepen, bemiddelaars en kunstinstellingen. De achtergrond van de aanvragers varieerde enorm naar etnische herkomst, discipline en niveau: zowel amateurs, semi-profs en professionals zochten contact. Aanvragers waren autochtoon of hadden hun *roots* in een van de traditionele of recentere immigratielanden. Opvallend was de toename van het aantal kunstenaars uit de Balkanlanden en de voormalige Sovjetunie die, meestal zonder enige kennis van de culturele infrastructuur in Nederland maar met interessante artistieke projecten, bij de organisatie aanklopten.

Afhandeling van adviesverzoeken

In veel gevallen wordt informatie gevraagd over subsidies bij overheidsinstellingen en particuliere fondsen, advies bij het opstellen van beleids- en ondernemingsplannen, rechtsvormen, mogelijkheden om vakstudies gefinancierd te krijgen of in het buitenland op te treden. Bemiddelaars informeerden naar procedures rondom het aantrekken van buitenlandse artiesten of het bereiken van een cultureel divers publiek. Vragen die onvoldoende pasten binnen Phenix' beleidsuitgangspunten of waarvoor elders specifiekere kennis aanwezig is hebben we doorverwezen. Met name de ondersteuning bij projectplannen is veelal een tijdrovend proces gebleken. Veel aanvragers hadden te weinig vooronderzoek gepleegd en ook signaleerden we een gebrek aan sector kennis. De begeleiding vergt daarom meestal meer dan een enkele afspraak.

Digitale informatiepagina's en model projectplan

We hebben in 2002 een begin gemaakt met het uitbreiden van de Phenix-website. Per discipline worden pagina's toegevoegd waarop informatie te vinden zal zijn over de meest relevante belangenbehartigende instanties, fondsen en aanvraagprocedures.

In reactie op de veelvuldige verzoeken om toetsing van projectplannen en subsidie-aanvragen hebben we de eerste stappen gezet om per kunstdiscipline een projectplanmodel te ontwikkelen, dat via de Phenix-website toegankelijk wordt gemaakt. Het initiatief is een samenwerking met het Subsidiebureau van RKS en het Adviesbureau Culturele Diversiteit (ABCD) in Den Haag. Met deze standaardisering van ons informatie-aanbod kunnen in de nabije toekomst veel adviesverzoeken 'aan de voordeur' worden afgehandeld. Zo kan de consulent meer tijd besteden aan coaching en begeleiding van veelbelovende initiatieven.

Open intakebeleid aangepast

Vanaf de start stond bij Phenix de deur in principe open voor elke kunst- en cultuurproducent met een meervoudige culturele achtergrond of, in geval van autochtone makers of bemiddelaars, met een intercultureel artistiek project. Die toegankelijkheid was een bewuste keuze. Het zou ons als nieuwe organisatie in het veld in staat stellen om snel met onze doelgroepen in contact te komen en de behoeftes in kaart te brengen. Deze opzet is geslaagd. De groep culturele ondernemers die Phenix benaderde was niet alleen groot, ook de adviesbehoefte bleek heel gevarieerd. Vanaf najaar 2002 zijn wij begonnen het advies- en consultbeleid aan te scherpen. We willen er beter op toezien dat de projecten die via consult of ondersteuning door Phenix in de cultuursector worden aangeboden aan vastgestelde kwaliteitsstandaarden voldoen. Begonnen is met de ontwikkeling van een set criteria voor intake van ondersteuningsverzoeken. Het bieden van artistiek interessante projecten is daar een van, maar minstens even belangrijk worden zaken als: aantoonbare ambities hebben om te professionaliseren, in het officiële circuit willen opereren en artistieke en zakelijke continuïteit kunnen garanderen.

UITGELICHT

ONDERNEMEN IS EEN KUNST, KUNST IS ONDERNEMEN

Zelfverzekerd en resultaatgericht de markt tegemoet treden. Daaraan werken de deelnemers van de cursus 'Ondernemen is een kunst, kunst is ondernemen'. Veel kunstenaars en artiesten die Phenix in 2002 benaderden met vragen om informatie en advies bleken te worstelen met bepaalde lacunes in kennis en ondernemersvaardigheden. Daarom zijn we in samenwerking met Memo Trainingen Amsterdam gestart met het aanbieden van een professionaliseringscursus. In vijftien bijeenkomsten, verspreid over negen maanden, komen de belangrijkste facetten van professioneel cultureel ondernemerschap aan de orde.

>> Cursisten van de eerste cursus 'Kunst van het ondernemen'. Nino Purtskhvanidze (voorgond, rechts), fotografe: 'Soms heb ik wat problemen met de taal, maar ik ben heel blij met de cursus en met de heldere uitleg die we krijgen. Als ik kon zou ik het overdoen!' Multimedialkunstenaar Jila Najand (voorgond, links): 'Ik wil mijn eigen bedrijf starten. De cursus helpt me om mijn sterke punten te ontwikkelen en aansluiting te vinden bij de markt.'

Kunstenaars en artiesten lopen vaak vast in het woud aan subsidiebepalingen en financieringsregels die bovendien vaak in – zeker voor de niet-Nederlands getrainde lezer – gecompliceerde taal zijn opgesteld. Maar het omgekeerde komt ook regelmatig voor: kunstenaars die bij het formuleren van subsidie-aanvragen zélf hun artistiek-inhoudelijke ambities niet goed op een rij hebben. Hun kennis over het culturele circuit waarin ze zich (willen) profileren is vaak beperkt. Welke actuele trends spelen er in hun sector? Welk aanbod is er al en waar houdt 'de concurrentie' zich mee bezig? Maar ook en vooral: welke artistieke koers willen zij zelf op de langere termijn varen? Het zijn zaken waar vaak weinig over is nagedacht. In de cursus wordt de deelnemers bijgebracht hoe zij een strategie kunnen ontwikkelen die hen in staat stelt financieel én artistiek het hoofd boven water te houden. Zij worden getraind in communicatieve vaardigheden, onderhandelingstechnieken, belastingzaken, financieel management, juridische zaken en marketing. De cursisten krijgen geen fictieve cases voorgelegd, maar werken aan concrete resultaten met hun eigen producties.

In november 2002 ging de eerste groep van vijftien cursisten van start. De cursisten zijn van autochtoon-Nederlandse en niet-Nederlandse of gemengde herkomst. Hun activiteiten variëren van edelsmeden tot dans en beeldende kunst, maar ook een programmeur meldde zich aan om zijn cultureel diverse deskundigheid te vergroten. Door uiteenlopende disciplines en culturele ondernemers met weinig en meer ervaring bij elkaar in één cursusgroep te plaatsen, moedigden we de uitwisseling van kennis en ervaring, netwerken en contacten aan.

In december 2002 is een tweede traject opgezet voor cursisten die wat minder thuis zijn Nederlandse kunstenveld. Gezien het succes van de cursussen en het belang dat Phenix hecht aan educatie en training, worden samen met onze educatieve partners nieuwe cursustrajecten ontwikkeld.

Phenix heeft in 2002 een selectief aantal kunstenaars, podiumartiesten en bemiddelaars (in spe) in contact gebracht met onafhankelijke professionele kunstproducenten. De aanvragers beschikten over artistiek interessante projecten en genoeg ambitie om hun onderneming tot een succes te maken. In samenwerking met de producent werd voor de productie-fase een begeleidingstraject uitgezet tot aan de uiteindelijke presentatie aan het publiek. Een van de initiatieven die wij op deze manier verder op weg geholpen hebben is Digital Poetry. Met 'Modern Nostalgia' voegt dit multidisciplinaire en multiculturele kunstenaarscollectief een nieuwe dimensie toe aan het genre van de literatuurvoordracht.

UITGELICHT

DIGITAL POETRY: NIEUW ELAN VOOR POËZIE OP HET PODIUM

Digital Poetry is het geesteskind van Yaishā Ubişpo, die een opleiding aan schrijversvakschool Het Colofon combineert met performances als dichter. Zij wil de poëzie uit de gebruikelijke intellectuele setting halen en er een ander elan aangeven: flexibel, hip maar toch smaakvol.

Digital Poetry bestaat uit een nieuwe generatie dichters die niet achter een kathedraal blijven staan. In een multidisciplinaire en multimediale performance experimenteren zij met taal, audiovisuele beelden, grafische kunst en muziek. Traditionele kunstvormen smelten met nieuwe kunstvormen samen. Het initiatief maakte indruk vanwege talent van de deelnemende kunstenaars en de kracht en eigenzinnigheid van het concept. De dichters – zowel gevestigd als debuterend – werken nauw samen met muzikanten, beeldend vormgevers en visuele kunstenaars. Allen gevestigd in de Randstad maar met heel verschillende culturele en kunstzinnige achtergronden, vormen ze een gemêleerd gezelschap dat spontaan ontstond. De bindende factor: wederzijds respect en affiniteit voor elkaars werk en drijfveren.

De jonge performers binnen Digital Poetry weten de interculturaliteit uit hun dagelijkse leefomgeving en de internationale invloeden die hen artistiek gevormd hebben op een natuurlijke manier te integreren. Beeld, tekst en geluid worden afgewisseld en tot een geheel aaneen ge-edit. De podiumperformance 'Modern Nostalgia', het jongste initiatief van het gezelschap, paart elementen uit de moderne populaire jongerencultuur aan 'Neo-romanticisme': een verlangende, nostalgische blik op wat geweest is. Interactie tussen podium en publiek wordt benadrukt door een stelling die speciaal door een architect ontworpen werd en waarin de toeschouwers een actieve rol spelen. Beamers, *Flash*-filmanimaties, *streaming video* en live audiovisuele bewerkingen door av-vormgevers zorgen voor de nodige spanning en dynamiek.

De Phenix-consulent heeft de initiatiefnemers begeleid bij het professionaliseren van Digital Poetry, marketing en het benaderen van fondsen en podia voor het presenteren van 'Modern Nostalgia'. De voorstelling staat zes keer gepland voor het seizoen 2002-2003. Via Phenix' bemiddeling is Digital Poetry inmiddels ondergebracht bij een ervaren productiebureau en kan in deze professionele setting zijn activiteiten verder ontwikkelen.

>> Digital Poetry is het geesteskind van Yaishā Ubişpo, die een opleiding aan schrijversvakschool Het Colofon combineert met performances als dichter. Zij wil de poëzie uit de gebruikelijke intellectuele setting halen en er een ander elan aangeven: flexibel, hip maar toch smaakvol.

INTERVIEW

GELOVEN IN DE KWALITEIT VAN BINNENUIT

Khaldoun Elmecky, de nieuwe directeur van Cosmic Theater, vindt dat podia en lesprogramma's meer moeten focussen op interculturaliteit. Zo worden niet-westerse theatermakers gestimuleerd om hun andere culturele identiteit bij hun ontwikkeling te betrekken. Een pleidooi voor engagement en *cross-overs* en tegen interculturaliteit als toetje.

"De comedyserie *Toen was geluk heel gewoon* is een kwaliteitsserie. Veel jonge mensen denken dat de serie ouderwets en traditioneel is. Het speelt dertig jaar geleden, maar de politieke en sociale issues zijn nu nog steeds actueel. Gerard Cox is de Nederlandse Archie Bunker. Er is ook veel aandacht voor het drama: de komedie. Thematisch en uitvoerend heeft het hoge kwaliteit. Ik was fan voordat ik ervoor werd gevraagd.

"Iets anders. De aansluiting op en de instroom in de kunstopleidingen verloopt moeizaam. Die opleidingen zijn welwillend maar hebben nog niet geleerd hoe om te gaan met culturele diversiteit. Allochtone kunstenaars voelen zich niet geroepen daar heen te gaan en degenen die wel gaan, worden wit gewassen. Ik ben daar een voorbeeld van. Degenen die veel-betekenend zijn binnen de cultureel diverse podiumkunsten hebben vaak een eigen traject gevolgd. Maar het schort hen aan niveau, vergelijkbaar met dat van de afgestudeerden aan de kunstopleidingen.

"*Cross-overs* tussen theaterschool en ons netwerk zouden dat talent tot wasdom kunnen brengen. Door een podium te bieden maar ook door het lesprogramma meer te focussen op interculturaliteit en de kunstenaar de kans te geven zijn culturele identiteit te betrekken bij zijn ontwikkeling. Cosmic Theater kan veel betekenen voor de school, maar de school ook voor ons. Wij ontwikkelen nieuw repertoire dat daar verder ontwikkeld kan worden.

"Het is van de gekke dat de schappen van de supermarkt cultureel diverser zijn dan het aanbod in de theaters. De laatste lopen ver achter, programmeren het issue als toetje, als bijzaak. Theater heeft kwaliteit als het multicultureel divers is. Die diversiteit moet van binnenuit worden gegenereerd, uit de allochtone kunstenaars zelf. *Othello* van de Toneelgroep Amsterdam moet een prachtige voorstelling zijn geweest. Maar het is wit over zwart.

"Het theater dat we maken is een geëngageerde kunstbeoefening. Voor ons is engagement met culturele diversiteit een kwaliteitscriterium. In zijn uitvoering mag het niet onderdoen voor de niveaus om ons heen. Toneel of theater is niets anders dan verhalen vertellen. Die moeten goed worden verteld anders komen ze niet over. De criteria ervoor zijn zowel inhoudelijk als cosmetisch. Maar we doen inderdaad concessies: er zijn minder Turkse acteurs dan Nederlandse acteurs. Toch werken we met die Turkse acteurs omdat we geloven in de kwaliteit van binnenuit.

"Kwaliteit gaat over smaak dus over stijl. De nieuwe samenleving moet leren om anders naar kwaliteit te kijken. Ook als het gaat om de stijl van acteren. Wie goed kijkt ziet, voelt dat hetgeen in eerste instantie op overacting lijkt waarachtig is. Een witte cast zal nooit zo spelen. Dat is tevens de kwaliteit van die andere stijl van spelen. In de hele fusie van verschillende disciplines waaraan het theaterlandschap nu onderhevig is, zie ik dat er qua acteren een stijlcross-over is. Die 'andere' stijl wordt acceptabel.

"Cosmic Theater heeft altijd gekozen voor kwaliteit. Zie ook de nominaties voor publieksprijzen in het heden en verleden. Wat Cosmic heeft gedaan doen niet veel instellingen ons na. Dat is absoluut de verdienste van mijn voorganger John Leerdam. Ik spring niet op een rijdende trein, maar op een TGV.

"Het is niet zo dat ik nu ineens een kwaliteitsinput breng. Ik kom uit een elitair autonoom kunstenaarssegment dat zich met culturele diversiteit zelfs nooit heeft beziggehouden. Het niveau van Cosmic Theater is hoog. Ik bouw daarop voort door de lat iets hoger te leggen. Ik ga structuren. Projecten die lopen zoals Hollandse Nieuwe en Urban Theatre Festival wil ik groter maken: de concepten verkopen aan het buitenland. Culturele diversiteit gaat immers voorbij de landsgrenzen. Ik wil tegenover gevestigde schrijvers debuterende schrijvers zetten, tegenover klassiek repertoire - zowel niet-westers als westers actueel repertoire. Op dat laatste ligt een onzichtbare claim van de reguliere gezelschappen. Alsof een zwarte cast geen Tjechov kan spelen, en Nederlanders wel... Ieder zichzelf respecterend gezelschap voedt zichzelf naast actueel repertoire met klassiek repertoire. Ten behoeve van de vruchtbare kruisbestuiving."

Interview: Saron Petronilla

PLATFORM

Expertise rondom culturele diversiteit stimuleren en ontwikkelen in dialoog met andere spelers in het veld: dat is de inzet van Phenix' kennis- en ontwikkelingsplatform. Door de resultaten van haar activiteiten zo breed mogelijk te verspreiden, deelde Phenix ook in 2002 de opgebouwde ervaring en good practices. Bij het initiëren van debatten, werkgroepen en onderzoeken hielden we steeds voor ogen hoe de uitkomsten ervan konden worden geïmplementeerd in de praktijk. Zodat we daadwerkelijk drempels zouden (helpen) verlagen, belemmeringen opheffen en verandering teweegbrengen.

Symposia en debat

Reflectie en ideeënuitswisseling over de variëteit aan kunstuitingen die de aanwezigheid van kunstenaars van diverse origines in Nederland met zich heeft meegebracht en de rol die deze kunstenaars in de hedendaagse pluriforme kunstwereld spelen stimuleert de creatieve expressie tot betere kwaliteit. En voorziet de verschillende instellingen van instrumenten waarmee ze met meer kennis van zaken, creatiever en resultaatgericht op die culturele diversiteit kunnen inspelen. Daarom bieden symposia en debat een belangrijke onderbouwing van onze eigen activiteiten en – zo is ons streven – aan die van andere partijen in het kunstenveld.

Omdat 2002 in het teken stond van kwaliteit en diversiteit zijn beoordelingscriteria in de hedendaagse kunst dit jaar daarbij een bijzonder aandachtspunt geweest.

Staatssecretaris Van der Ploeg en de Marokkaanse minister van Cultuur Mohamed Achaari waren te gast tijdens de **ronde-tafelconferentie Marokko** op 11 juni 2002. Samen met een keur aan deskundige tafelgenoten bespraken zij de toekomstperspectieven van structurele culturele samenwerking met Marokko en de impulsen die deze kan geven aan de ontwikkeling van het Marokkaans-Nederlandse cultuuraanbod. In het kielzog van de conferentie is het Marokkaanse kunstenveld in Nederland in kaart gebracht en werd een contactennetwerk opgebouwd waaruit ook later dit jaar – buiten Phenix om – diverse samenwerkingscontacten uit zijn voortgekomen.

Aanhaakprojecten

Daarnaast hebben wij een financiële en inhoudelijk bijdrage geleverd aan een aantal symposia van derden. Met onze 'aanhaakprojecten' zoeken we aansluiting bij initiatieven die een interessante aanvulling zijn op onze eigen activiteiten rondom culturele diversiteit.

Jongeren zitten vaak boordevol inspiratie en ideeën voor culturele initiatieven, maar lopen vaak vast omdat zij ze niet weten om te zetten in goed geformuleerde subsidie-aanvragen en de juiste contacten met fondsen missen. Om hier verandering in te brengen nam stichting Rhytm of Reason het initiatief voor het **Live for Life-cultuursymposium**. Jongeren van diverse pluimage kwamen tijdens de symposiumdag op 18 oktober in contact met subsidiegevers en vergrootten via workshops en showcases hun kennis van financieringsstructuren, beoordelingscriteria en cultureel ondernemerschap. Andere initiatieven waaraan Phenix een bijdrage leverde waren het **Internationaal filmfestival Rotterdam** (IFFR) dat dit jaar in het teken stond van Global Cinema, en **Symposium De Kus** door Theaterhuis Alba, over de verbeelding van erotiek en intimiteit in theater door westerse en niet-westerse culturen.

Overleg en gedachtenwisseling

Wij participeerden in enkele platforms en werkgroepen rond actuele issues die in relatie staan tot culturele diversiteit in de kunsten. Een daarvan is de **werkgroep hedendaagse beeldende kunst**, waaraan naast Phenix werd deelgenomen door de Mondriaan Stichting, het Fonds BKVB, de Nederlandse museumvereniging, Museum Boijmans van Beuningen en enkele kunstacademies. Op 21 februari organiseerde Phenix samen met de andere werkgroepleden het vierde en laatste kunstcafé in de serie 'Café L'Europe Unpacked', die parallel liep aan de spraakmakende tentoonstelling 'Unpacking Europe' in museum Boijmans van Beuningen. Tijdens de bijeenkomst gingen medewerkers van musea voor moderne kunst met elkaar in gesprek over de rol van kunstmusea in de dynamiek van de geglobaliseerde en geïndividualiseerde beeldende kunst. Phenix was nauw betrokken bij het **platform Wereldmuziek**, ontstaan als reactie op de internationale wereldmuziekbeurs Womex 2001, waar duidelijk werd dat de infrastructuur voor wereldmuziek in Nederland nog in de kinderschoenen staat. De werkgroep buigt zich over verbeteringen.

Phenix is ondermeer van plan om in nauw overleg met het Nationaal Popinstituut (NPI) en Conamus de presentatie van Nederlandse wereldmuziek op de volgende Womexbeurs in 2003 – zowel in de vorm van groepen als cd's – op zich nemen.

Ten slotte stond Phenix mee aan de wieg van de **werkgroep Indisch Cultureel Erfgoed**, verantwoordelijk voor het pilotproject Archivering van Indische kunsten. De pilot is bedoeld om een overdraagbaar model voor het opsporen, identificeren en presenteren van culturele inspiratiebronnen te formuleren, dat ook andere groepen migranten kunnen gaan hanteren. De resultaten van het researchtraject, waarbij accent lag op het in kaart brengen van Indische muzikale en theatrale vormen, worden in 2003 uitgebracht op muziek-cd en een cd-rom.

Oriëntatie en onderzoek

Research naar trends en achtergronden binnen het cultureel diverse kunstenveld is een belangrijke voedingsbron voor toekomstige activiteiten en beleid. In 2002 legden wij daarom twee werkbezoeken af: in februari bezochten wij, ter voorbereiding op de Rondetafelconferentie, een **werkbezoek aan Marokko**. In juli volgde de Phenix-beleidsmedewerker **een werkbezoek aan Engeland**, en verzamelde bij verschillende kunstinstellingen nieuwe inzichten bij over de benadering van *diversity in arts*. De opgedane contacten zullen later bij thematische presentaties in Nederland worden gebruikt.

Wij leverden een bijdrage aan twee onderzoeken rondom diversiteit in de muziekscene. '**Impuls wereldmuziek**', in opdracht van het platform Wereldmuziek uitgevoerd door organisatie-adviesbureau Andersson Eiffers Felix, bevat een aantal aanbevelingen voor de professionalisering van de Nederlandse wereldmuziek. In de **startnotitie World Music Centre Rotterdam** exploreerde bureau QRA Amsterdam in opdracht van de RKS de mogelijkheden voor een wereldmuziekcentrum in de havenstad, waarin onderwijs, onderzoek en performance zullen worden samengebracht.

PUBLICATIES

In samenwerking met de Boekmanstichting verscheen in september een special van het Boekmancahier: **Kunstbeleid in de herkomstlanden**. Hoe is de relatie van beleidsmakers, programmeurs, kunstinstellingen, en producenten met Marokko, Turkije, Suriname, voormalig Nederlands-Indië en de Antillen? En welke rol spelen de landen van herkomst in de beroepspraktijk en de creatieve expressie van individuele kunstenaars zélf? Een evenwichtig herkomstlandenbeleid kan de cultureel diverse kunstsector in Nederland een belangrijke kwaliteitsimpuls geven. Diverse deskundigen en makers geven in het cahier hun visie op de manier waarop zo'n herkomstlandenheid vorm zou kunnen krijgen. Tijdens de expertmeeting 'Herkomstculturen' (12 november), georganiseerd door de Boekmanstichting, Phenix en Stichting Internationale Culturele Activiteiten (SICA), werd door kunstenaars en vertegenwoordigers van overheden en culturele instellingen dieper ingegaan op het Nederlandse kunstbeleid in relatie tot de vele migrantenculturen.

Het quotes- en beeldboek **Worlds of Music** verscheen naar aanleiding van het gelijknamige evenement dat op initiatief van de Rotterdamse Hogeschool voor muziek en dans in maart werd georganiseerd. De samenstellers verzamelden een serie prikkelende quotes over culturele diversiteit in muziek en muziekonderwijs. Fotograaf Frank Dries bezocht concertpodia, Kaapverdiaanse festivals, metrogangen en moskeeën om de muzikale diversiteit in Rotterdam in beeld te brengen.

<< Worlds of Music (foto: Frank Dries)

ESSAYPRIJSVRAAG 2002

DE GROTE VERANDERING IN DE KUNSTEN

Het beloofde cultureel diverse kunstenvormenlandschap, dat bevolkt is met kunstenaars, commissieleden en directeuren van Congolese, Marokkaanse of Antilliaanse origine, waar studenten uit alle werelddelen op de deuren van kunstvakopleidingen kloppen en een frisse wind door de 'witte' structuren waait, is ondanks veel goede intenties in Nederland en België ver te zoeken. Of gloort het in de verte toch aan de horizon?

Phenix nodigde makers en deskundigen uit de kunstsector uit om een essay te schrijven met hun visie op culturele diversiteit in de kunstensector. Het beste essay kwam in aanmerking voor de Phenix essayprijs 2002, een geldbedrag van vierendertig-honderd euro en een kunstvoorwerp van Jila Najand.

Het was de tweede keer dat de Phenix Essayprijsvraag werd uitgeschreven. Doel van de prijsvraag is om een inspirerende bijdrage te leveren aan de dialoog rond culturele diversiteit in de kunsten en daarmee ook het multiculturele schrijverstalent in Nederland en Vlaanderen beter zichtbaar te maken. De essayprijsvraag is een initiatief van Phenix in samenwerking met het Nederlandse en het Vlaamse fonds voor de Letteren en Vlaams dagblad De Standaard. Vijf inzenders werden genomineerd.

De uitreiking van de essayprijs vond op 17 december plaats in politiekultureel centrum De Balie, Amsterdam. Indachtig het tumult dat was ontstaan rond thema van de Boekenweek 2001, 'Schrijven tussen twee culturen', hadden de organisatoren de 'allochtone schrijver' centraal gesteld in het debat van deze avond. Verschillende personages uit de literaire wereld – Rudi Wester, Naima El Bezaz, Reinjan Mulder en Pieter Steinz – gingen onder leiding van journaliste en schrijfster Nausicaa Marbe in debat over zin en onzin van schrijven tussen twee culturen. Nederlandse drukdoenerij over een fenomeen dat in het buitenland helemaal geen opzien baart, zoals bijvoorbeeld in Frankrijk, waar al sinds jaar en dag auteurs met een migrantenachtergrond in de Franse taal schrijven, vond de een. Waarom gegeneerd doen over je dubbele culturele achtergrond en er niet juist volmondig voor uitkomen?, meende juist de ander. Ook de rol van literatuurresercenten, literatuurkritiek en uitgevers kwamen in de discussie aan bod.

Juryvoorzitter Rachida Azough reikte de hoofdprijs uit aan Nezha Haffou met haar essay 'Geen multiculturaliteit, maar multicultiviteit'. Door de vraag naar culturele diversiteit in de kunsten anders te stellen, betoogt Haffou, krijg je vanzelf andere en betere antwoorden.

Verder waren genomineerd: Geert Boogaard en Jorrit de Jong met het essay 'Het geloof, de angst en het spel', Saron Petronilia met het essay 'Hitting and Hoofing!', Pieter Mols met 'Ademruimte' en Roel Verniers met 'De jubel van het verschil'. Het winnende en de genomineerde essays zijn op de Phenixwebsite gepubliceerd.

INTERVIEW

UNTHINKING OM 'HET ANDERE' TE VANGEN

Het andere perspectief van niet-westerse kunstenaars is een kwaliteit op zich, vindt filmmaakster Tessa Boerman. En trouwens, ook westerse kwaliteitscriteria zijn nooit statisch geweest.

"Ik laat me inspireren door kunst die me raakt. Er zijn min of meer objectieve criteria waarmee je kwaliteit kunt beoordelen, maar voor mij is die primaire reactie doorslaggevend. Die reactie is niet aan voorwaarden gebonden. Een installatie van Ni Hai Feng bijvoorbeeld. Deze kunstenaar heeft een muur van boeken neergezet met daaroverheen videobeelden van een schrijvende hand. Als je goed kijkt, is hij niet aan het schrijven maar aan het 'onschrijven'. In combinatie met die boeken over ontdekkingsreizen, atlanten en cetera is het een krachtig beeld.

"De term 'unthinking' spreekt me ook aan. Besluiten dat je niet aan kleur gaat denken, betekent dat je aan kleur gaat denken. Niet aan racisme, idem dito. Het is bijna een onmogelijk proces en toch moet je als kunstenaar naar 'unthinking' op zoek gaan om een totaal nieuw perspectief te bieden waarin dat 'andere' wordt gevangen. Kwaliteit is niet statisch. Niet alle kwaliteit heeft eeuwigheidswaarde.

"Filmmaker Quentin Tarantino zegt bijvoorbeeld dat een film pas echt goed is, niet wanneer die vlak na uitkomst goed ontvangen wordt, maar als die over dertig jaar nog steeds fantastisch wordt gevonden. De film *Do the right thing* (1989) van Spike Lee, is aanvankelijk fel bekritiseerd vanwege zijn visie op etnische verhoudingen in de VS maar tegenwoordig te markeren als een mijlpaal in de filmgeschiedenis vanwege die visie, het introduceren van een 'genre' en omdat het de weg heeft opgebroken voor zwarte filmmakers.

"Kwaliteit heeft ook met (sociale en politieke) ontwikkelingen te maken, met hetgeen belangrijk wordt geacht. Als een kunstenaar in staat is over de wereld iets te zeggen dat de mogelijkheid biedt tot een ander perspectief, dan is dat ook een kwaliteit. Zwarte-, migranten- en niet-westerse kunstenaars hebben dat vanzelfsprekend. Natuurlijk gaat het daarnaast om visie en artistieke vertaalslag.

"In Nederland is er genoeg kwaliteit te vinden onder deze kunstenaars. Maar wat heet kwaliteit? Neem de documentaire *Bowling voor Columbine* van Michael Moore. Deze filmmaker legt uit wat de oorzaak is van het wapengeweld en de enorme misdaadcijfers in Amerika is. Hij komt uit bij racisme. Artistiek en cinematografisch gezien valt er veel op de documentaire af te dingen. Bovendien schendt hij een belangrijke regel van de journalistieke- en documentaire-wereld: hij is vooringenomen, subjectief vanaf de eerste seconde! Maar het heeft juist kwaliteit vanwege zijn aanpak en visie en omdat hijzelf de 'leading character' is, hij alle denkbare media en genres gebruikt om zijn punt te maken.

"Er zijn dus verschillende kwaliteitscriteria. In Nederland hebben we nu *Romeo 'n Juliette*, *a Caribbean Xperienz* van Cosmic Theater. De zalen zijn uitverkocht! Het is volkstheater op een hele pittige manier en daardoor ook vernieuwend. Volkstheater zou niet voldoen aan de artistieke kwaliteiten van toneel, maar deze voorstelling biedt een andere kwaliteit die lastiger is om te benoemen of nog niet is benoemd en die zou moeten worden toegevoegd aan de kwaliteitscriteria. Degenen die in het gezelschap spelen, hebben onmiskenbaar talent. Ik zie ze niet zo snel in veel andere gezelschappen optreden. Blijkbaar moet er zo'n stuk komen om dat talent boven water te krijgen.

"De westerse canon is altijd graadmeter geweest voor de beoordeling van kwaliteit, ook voor kunstuitingen uit andere culturele canons. De Afrikaanse conservator Okwui Enwezor heeft dat mechanisme op de Documenta in Kassel (2002) opgebroken. En daarmee veel verwarring gezaaid, vooral over die kwaliteitsdiscussie.

"Er exposeerden veel Afrikaanse diasporakunstenaars. Zij zijn met een gigantische sprong vanuit de marge in het centrum van de kunstwereld terecht zijn gekomen. Voor mij was het een feest van herkenning. Vooral *Invisible Man* van Jeff Wall naar aanleiding van het boek *Invisible Man* van Ralph Ellison, een zwarte auteur uit de jaren vijftig. Het boek is een aanklacht tegen hoe wit en zwart in Amerika tegen hem aankeken. Het handelt over een man die zich terugtrekt uit de wereld omdat de mensen hem niet zien maar wat hij vertegenwoordigt. Hij sluit zich op in de kelder vol met lichtpeertjes. Hij zet zichzelf in het licht. De controverse over deze schrijver bestaat nog maar zijn verhaal doet steeds meer opgeld: nog steeds liggen de grenzen van etniciteit zo nauw. Ik zag dit beeld op een *prime time* plek van de kunstwereld en dacht: ook de zwarte cultuur is eindelijk onderdeel geworden van de 'westerse' traditie. Dat raakte me.

Interview: Saron Petronilla

KENGETALLEN JAARREKENING 2002 DE PHENIX FOUNDATION

ACTIVITEITEN	AANTAL	DEELNEMERS	PUBLIEK	OPLAGE
Seedmoney (individuele bijdragen)	6			
Kring projecten (projecten aangedragen door Kring van Bemiddelaars)	19			
Masters (Ponda O'Bryan, Bülent Evren, Felix de Rooy, Karim Traïdia)	4			
Training (professionaliseringstrainingen i.s.m. MTA)	2	30		
Debat (De Kus, Kunstcafé, IFFR, I iva for Life, Herkomstlanden)	5	520		
Conferentie (Ronde Tafelconferentie Marokko, Kunst van het Kiezen)	2	200		
Masterclass (Ponda O'Bryan)	3	10		
Individuele bijdrage (Hamid Ed Dhakissi, Mine Gorur)	2	2		
Coaching (Rhythm of Reason, ASLAN-Mudans Muziekcentrum)	2	3		
Podiumprojecten (Crime Jazz, Roots&Routes, Made in Holland)	3		59000	
Film (vertoond tijdens symposia)	2			
Kunsvakonderwijs (Passaat i.s.m. Rotterdams Conservatorium)	1	44		
Onderzoek Tournée Lulaardvrouwe, Impuls Wereldmuziek	2			
CD (Boi Akih)	1			1000
Publicaties (Boekmancahier, Worlds of Music)	2			2500
Workshops (Turks Letteren Overleg, Schilderclub)	17	190		
Interviews (Kwaliteitstraject)	10			
Tentoonstelling (Vreemd verweven)	1	20		
Prijzen (Essayprijsvraag)	1	23		
Advies (adviescommissies i.s.m. Mira Media)	4	58		
* Advies per telefoon en e-mail	500	500		
* Individuele gesprekken	70	30		
* Inhoudelijke bijdrage	80			

* afgerond

NAMENLIJST

De Phenix Foundation heeft in 2002 met diverse personen samengewerkt. Deze mensen hebben bijgedragen aan debatten, conferenties, organisatorische of inhoudelijke bijeenkomsten, of werden door Phenix financieel ondersteund. De lijst is geenszins uitputtend en geeft slechts een globaal overzicht van de contacten zoals deze zich hebben voorgedaan in 2002.

Aafjes, C.	Hofstede, B.	Regt, de, Adrie
Achaari, Mohamed	Hollander, den, Pieter	Reijs, Lodewijk
Affrasiabi, Amir	Hooff, van, Marianne	Remmen, Petra
Afshar Lahoori, Maryam	Hoogland, Jan	Richards, Bright
Aria, Farshad	Hurk, van den, Peter	Rijbroek, Joris
Arp, Britt	Hurkmans, Ben	Roesink, Macha
Aslan, Levent	Huygens, Charlotte	Rooy, de, Felix
Azough, Rachida	Iosifidou, Anna	Rutten, Marion
Baars, Mieke	Jans, Erwin	Sahetapy, Dannis
Bakker, Han	Janssen, C.	Sahraoui, Myriam
Bakker, Caroline	Janszen, C.	Salhi, Saïd
Barlo, van, Jos	Jardin de Ponte,	Saraber, Laurien
Barra, R.	Gonsalves	Saron, Petronilia
Bechtold, M.	Jasper, G.	Sasse, R.
Beerekamp, H.	Karahan, Yakup	Sbaïti, Abderrazak
Beijering, Marjan	Kartozen, Reza	Schajjk, van, A.
Beker, Jeroen	Kasbergen, Ariëtte	Schiffers, M.
Benfaïdoul, Abdellatif	Keulemans, Chris	Schippers, Huib
Benmoussa, Mahjoub	Keurentjes, J.	Scholten, Steven
Berg, M.	Khargi, Rajendre	Schouten, M.E.C.
Bergmans, B.	Kho, Mira	Schreiber, Peter
Bibi, Mohammed	Kienhuis, Bert	Schreijer, J.
Bink, Ineke	Kishoendajal, Mala	Schreuder, Patrick
Blonden, Majel	Klijberg, Oksana	Sghir, Mohammed
Boer, den, Jeanneke	Klute, Ed	Sheppard, Frank
Boogaard, Geert	Koelman, W.	Sidibé, Brahima
Boogaarts, Inez	Kolk, Arjan	Smithuijsen, Cas
Bouma, C.	Koning, de, Els	Smits, F.
Braak, ter, Lex	Koning, de, Mei-Lan	Smolders, Rob
Breteler, Ruud	Lagendijk, Johan	Sobrinho, Gomes
Broek Chávez, van den,	Lavrijsen, Ria	Solinger, L.
Frans	Linden, van der, P.	Stam, Dineke
Bruijn, de, Thom	Lisser, Frank	Steinz, Pieter
Bulthuis, Derk	Lopez, Sebastian	Stroeken, Trudie
Burgzorg, Ricardo	Lucet, Karin	Tangkau, Melanie
Carrilho, Mavis	Luiten, Gitta	Tashakoor, Armin
Charon de Saint	Macic, Tatiana	Telgt, Sherlock
Germain, Esther de	Maddamin, Maureen	Tigchelaar, Janneke
Chraou, Mustapha	Maharaj, Sarat	Timmers, Gerrit
Clement van Vugt, A.	Mahrouf, Saïd	Titselaar, Freek
Coronel, Mercita	Marbe, Nausicaa	Tjan, Ranti
Cox, Paul	Martins, Helena	Tjon a Fong, Jörgen
Delfgaauw, Fred	Masdorp, Linde	Top, Bart
Dercon, Chris	Massaoudi, Chaïb	Traïdia, Karim
Deveci, Aysim	Meggelen, van, Bert	Tutuarima, Eddy
Dioubaté, Mamady	Meijer, Max	Tuypens, Dirk
Dkhissi, Driss	Meijer zu Schlochteren,	Vaessen, Jannet
Doppert, Monique	Thomas	Valk, van der, S.
Dotulong, Julia	Meliani, Amina	Verbist, Paulette
Dries, Frank	Menke, Fernande	Verdel, Kirsten
Droffelaar, van, L.	Mlaker, Tanja	Verniers, Roel
Dubbelboër, Niesco	Moll, Mirjam	Verrest, Stan
Duyves, Matthias	Mols, Pieter	Vos, de, T.
Ebecilio, Anchel	Mudde, Annette	Votava, E.
Ed-Dakhissi, Hamid	Mulder, Reinjan	Vrancken, L.
Eekelen, van, Yvonne	Musa, Ayatollah	Vreugdenhil, Mathilde
El Bezaz, Naima	Najand, Jila	Vroom, Esther
El Guennouni, Karim	Naïssier, Zaida	Waal, de, D.J.
El Issetti, Abderahman	Nekuee, Shervin	Weeda, Laura
Engelen, van, Peter	Noordman, Dirk	Weeda, Kees
Evren, Bülent	Obdeijn, Herman	Wegter, Ingeborg
Ferrier, Joan	Obispo, Ya-isha	Westbroek, Sjoerd
Fonseca, Cherida d'	O'Bryan, Ponda	Wester, Rubi
Galidi, Al	Odijk, van, Els	Wieringa, Donald
Geest, van der, N.	Orhan, Gülay	Wismeijer, Amber
Gerwen, van, Marjan	Oukbih, Mustapha	Wissink, René
Ginkel, van, Martin	Oulare, Fadouba	Wolff, de, I.
Gölpinar, Özkan	Penders, René	Wooter, John
Grinsven, van, F.	Pierik, Harry	Yadegarian, Alan
Grootheest, van, Tijmen	Pires, Lisia	Zeeman, Pieter
Haanstra, Ben	Ploeg, van der, Rick	Zijlmans, K.
Haffou, Nezha	Pol, van der, J.	Zondervan, Annet
Harsma, Elsemieke	Powell, Philip	
Hendriks, Lenie	Pulles, P.	
Hendrikse, Anne-Rienke	Purtskhvanidze, Nino	
Hildebrand, Annet	Reedijk, Hein	
Himmit, Mimoun	Rees, van, Ronald	

Balans per 31-12-2002

BALANS	31-12-2002	31-12-2001
ACTIVA	2002	2001
MATERIELE VASTE ACTIVA		
Verbouwingen	45.189	50.403
Bedrijfsinstallaties	4.435	4.947
Kantoorinventaris en inrichting	20.217	22.550
Automatisering	21.565	34.917
Totaal materiële vaste activa	91.406	112.817
VLOTTENDE ACTIVA		
Vorderingen		
Subsidie ministerie van OCenW	0	453.780
Overige subsidieverstrekkers	547.089	226.890
Overige vorderingen	20.143	4.884
Overlopende activa	10.321	3.689
Totaal vorderingen	577.553	689.243
Liquide Middelen		
R/C Bank	47.593	27.680
Kas	60	0
Spaarrekening	300.000	0
Totaal liquide middelen	347.653	27.680
Totaal activa	1.016.612	829.740

Balans per 31-12-2002

BALANS	31-12-2002	31-12-2001
PASSIVA	2002	2001
Eigen vermogen		
Vrij besteedbaar vermogen		
Reserve beëindiging	25.000	0
Reserve nog beschikbaar voor de doelstelling	282.162	138.562
	307.162	138.562
Vastgelegd vermogen		
Fonds activa bedrijfsvoering	91.406	112.817
Totaal eigen vermogen	398.568	251.379
Projectverplichtingen		
Phenix activiteiten	243.201	0
Bemiddelaars projecten	251.592	0
Seedmoney	2.400	0
	497.193	0
Kortlopende schulden		
Schulden aan leveranciers	13.694	34.073
Belastingen en premies sociale verzekeringen	14.677	10.724
Schulden inzake pensioenen	8.240	8.235
Overige schulden	30.593	311.913
Overlopende passiva	53.647	213.416
Totaal kortlopende schulden	120.851	578.361
Totaal passiva	1.016.612	829.740

Exploitatierkening 2002

BATEN	2002		2001
	werkelijk	begroot	
Indirecte inkomsten			
Diversen	4.350	0	13.017
Totaal indirecte opbrengsten	4.350	0	13.017
Bijdragen			
Subsidie ministerie van OCenW	317.551	384.958	453.780
Overige subsidies	1.048.503	1.023.560	403.361
Totaal bijdragen	1.366.054	1.408.518	857.141
Som der baten	1.370.404	1.408.518	870.158
LASTEN			
Beheerslasten: Personeelslasten	219.566	213.017	167.044
Beheerslasten: Materiele lasten	189.496	147.179	274.296
Activiteitenlasten: Personeelslasten	511.284	391.889	61.738
Activiteitenlasten: Materiele lasten	323.825	495.516	115.832
Som der lasten	1.244.171	1.247.601	618.910
Rentebaten en Inkomsten uit beleggingen	20.956	0	131
	20.956	0	131
	147.189	160.917	251.379
Exploitatiesaldo	147.189	160.917	251.379
Het exploitatiesaldo is als volgt verwerkt:			
toegevoegd aan reserve beëindiging	25.000		0
toegevoegd aan reserve beschikbaar voor doelstelling	143.600		138.562
toegevoegd/onttrokken aan fonds activa bedrijfsvoering	-21.411		112.817
	147.189		251.379

STAF

Binnen de vaste staf van medewerkers van Phenix, verantwoordelijk voor de dagelijkse uitvoering van werkzaamheden, hebben zich in de loop van 2002 enkele personeelswisselingen voorgedaan. Ook is het aantal functies uitgebreid ten opzichte van vorig jaar. Een medewerker PR- en communicatie en een productiemedewerker kwamen in 2002 ons team versterken.

Donald Wieringa, directeur, is van huis uit socioloog en maker van documentaires en korte films. Tot oktober 2000 was hij coördinator van de Werkgroep Migranten en Media van de Nederlandse Vereniging van Journalisten (NVJ). Daarvoor is hij onder meer verbonden geweest aan (inter)nationale media-organisaties en instellingen op het gebied van de kunsten.

Eddy Tutuarima, eerder lid van de Kring van Bemiddelaars, is consulent bij Phenix sinds november. Van origine graficus en fotograaf, initieerde en organiseerde hij de Moluccan Moodsprojecten in de jaren tachtig. Daarna was hij onder meer coördinator van de Multi Music Federation, muziekadviseur bij Stichting Omroep Allochtonen en de NPS, en senior consulent bij het Adviesbureau Culturele Diversiteit, Den Haag.

Tanja Mlaker, bureaumanager, is van huis uit dramaturge en vertaalster. Ze werkte bij verschillende Vlaamse theatergezelschappen en was algemeen directeur van Theater Kikker, Utrecht, en vervolgens zakelijk leider bij danstheater AYA, dat voorstellingen voor jeugd en jongeren maakt. Tanja werkte bij Phenix tot juli 2002.

Esther de Charon de Saint Germain werd in mei aangesteld als pr- en communicatiemedewerker. Van huis uit kunsthistorica, werkte zij onder meer als communicatie- en contentmanager bij bureau Total Identity.

Ariëtte Kasbergen, beleidsmedewerker, was jarenlang projectleider voor evenementen (tentoonstellingen, festivals, congressen), met name bij het Wereldmuseum Rotterdam. Vanaf 1999 was zij daar hoofd Evenementen en Theater De Evenaar. Tot 1 oktober 2002 werkte zij bij Phenix. Nu is zij adjunct-directeur van het Wereldmuseum Rotterdam.

Linde Masdorp, zakelijk coördinator, studeerde zang/lichte muziek aan het Rotterdams Conservatorium. Zij was achttien jaar actief als muzikant en tekstschrijver en legde zich daarna toe op het kunstmanagement. Zij is bestuurslid van diverse culturele organisaties en publicerend dichter.

Derk Balthuis, consulent, was als projectcoördinator verbonden aan diverse culturele instellingen en projecten waaronder de Gate Foundation, Rotterdams Filmfestival en Asian Cinema Centre. Sinds 1999 ontwikkelt hij zelfstandig projecten met kunstenaars uit verschillende disciplines. Derk was tot augustus bij Phenix in dienst.

Helena Martins is productiemedewerker bij Phenix sinds april. Na haar studie landschapsarchitectuur volgde ze een opleiding aan de Rotterdamse Dansacademie. Zij werkte als modern danseres en choreograaf in Nederland, Duitsland, België, Frankrijk en Portugal. Naast haar baan bij Phenix is zij danseres en productieadviseur bij een multimediaproject in Groningen.

Özkan Gölpinar is beleidsmedewerker sinds augustus. Hij werkte als journalist/publicist, schreef verhalen, toneelstukken, filmscenario's en hoorspelen en presenteerde discussieprogramma's. Ook is hij adviseur van het Fonds voor de Letteren, lid van de commissie Letteren en de Kernraad van de RKS en voorzitter van de stichting die het magazine Fast Forward uitbrengt.

Maureen Maddamin, secretaresse bij Phenix sinds juni, volgt naast haar baan bij Phenix de opleiding Personeel en Arbeid aan de Hogeschool van Rotterdam. Eerder studeerde zij in Rotterdam aan de lerarenopleiding Textiele Werkvormen, mode en kleding. Maureen werkte daarnaast onder meer als secretaresse bij de Fortisbank ING en Maetis Arbodienst.

COLOFON

Redactie Katja Noordam

Interviews Saron Petronilia

Fotografie Roy Tee, Frank Dries, Jan van der Ploeg

Ontwerp YZDESIGN.NL

Druk Artoos

De Phenix Foundation

Rotterdam, mei 2003

De Phenix Foundation
Schiedamse Vest 58
3011 BD Rotterdam
T (010) 275 61 71
F (010) 270 94 04
E info@phenixfoundation.nl
www.phenixfoundation.nl